

MASTEROPPGAVE

Emnekode: HI325LS

Navn: Torbjørn Slettum

En sokkel for mangfold – en plattform for debatt

En analyse av fortellingen om norsk petroleumshistorie presentert
gjennom Norsk Oljemuseum

Dato: 15.05.19

Totalt antall sider: 64

Sammendrag

Formålet med denne avhandlingen har vært å ta for seg hvordan Norsk Oljemuseum i Stavanger, presenterer historien om Norsk Oljehistorie. Dette ble gjort gjennom observasjon av utstillingen i Februar 2019. Petroleum spiller fremdeles en viktig rolle i det norske samfunnet, som viser at dette ikke er et avsluttet kapittel, men en historie som skjer fortløpende i tid. Med andre ord vil det fremdeles være nødvendig å presentere nye aspekter, for å fremme helheten av denne fortellingen. Dette helhetlige perspektivet kommer også frem gjennom utstillingen, ettersom museet selv ønsker å være et nasjonalt senter for fortellingen om norsk petroleum. Dette kommer av at museet også er det eneste av sitt slag i Norge, som har som hovedfokus å presentere denne delen av moderne norsk industrihistorie.

Dette helhetlige perspektivet blir også presentert gjennom historiografien, som er skrevet om museets funksjon og formidling. Problemet som forekommer innenfor disse rammene, er at mesteparten av det som er skrevet om museet, er gjort av museet. Videre viser utstillingen så vell som historiografien i sin helhet, til at museet ønsker å bli ansett som en åpen arena for kunnskap, hvor besøkende selv spiller en sentral rolle. Dette er kanskje best illustrert ved fortellingens slutt, der gjestene er oppmuntret til å aktivt delta ovenfor spørsmålet om hvordan vi best kan løse miljøproblematikken, som har blitt skapt av vår viktigste kilde til velstand i moderne tid. Dette illustrerer samtidig noe av ironien av å presentere en åpen fortelling, når mye av grunnlaget utgår fra museet selv.

Det mest tydelige perspektivet, som er presentert i museet, er at demokratiske verdier, som spiller en så sentral rolle i det norske samfunn, også er fremstilt som hovedgrunnen for Norges suksess i moderne tid. Tematikken som blir presentert viser at demokratiske samfunn, til tross for å være åpen for offentligheten, og oppmuntrende ovenfor deltakelse, også legger til grunn for hva som utgjør de sentrale verdiene framvist ovenfor samfunnet. Dette går imot tanken om at det er kun autoritære samfunn, som konstruerer historien for å presentere et samlet ideal ovenfor befolkningen.

Abstract

The purpose of this thesis has been to reveal how the Norwegian Oil Museum in Stavanger, presents the history of Norwegian petroleum. This was done by observation of their current exhibition in February 2019. Petroleum still plays a vital role in the Norwegian society as a whole, which shows that it is not a closed chapter, but a story that is still being written as we speak. In other words, the importance of portraying new aspects to this story is important in order to graphs what this story is about. This notion is visible within the exhibition, as it shows that the museum wants to be seen as a national center for this vital part of modern industrial history. This must be seen in accordance with the fact that it is the only museum of its kind in Norway, that solely focuses on this part of modern history.

This holistic perspective is also visible within the museum's historiography, when it comes to what they want to portray and how they intend to make it happen. The problem that occurs within these limits is that most of what has been written about the museum, has been done by the museum itself. The exhibition as well as the historiography as a whole, shows that the museum wants to be seen as an open arena for knowledge, where the audience itself plays a central part. This is perhaps best illustrated at the end of the exhibit, where the guests are encouraged to actively participate in the question of how we can solve the environmental problems created by our greatest source of wealth in modern times. This illustrates some of the irony surrounding the foundation the institution, as it portrays democratic values as well as being the main facilitator for what the museum should present for its audience.

The most apparent notion, that is presented in the museum, is that democratic values, which plays a central role within Norwegian society, is also portrayed as the major reason for Norway's success in modern times. The theme presented shows how democratic societies, despite being open to the public, and encourages participation, also portrays what constitutes the important values that is displayed towards society. This goes against the belief that only autocratic societies, have a purposes behind constructing history in order to present a common ideal towards the public.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 Innledning og problemstilling	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Innledning.....	2
1.3 Problemstilling	2
1.4 Historiografi - NOM.....	3
1.5 Fortiden konstruert – fortellingen	4
Kapittel 2 NOM som museumsinstitusjon	6
2.1 Museum – samfunnsaktør og samfunnsansvar.....	6
2.2 Museumsvitenskap – fortiden presentert i museer	7
2.3 NOM - fortid, samtid og fremtid.....	9
2.4 Stortingsmeldinger	11
Kapittel 3 Norsk Oljemuseum: En sokkel for mangfold – en plattform for debatt.....	13
3.1 Ytre utforming.....	13
3.2 Indre utforming	15
3.3 Gjennomgang av utstillingen – Norsk petroleumshistorie konstruert og presentert	16
3.4 NOM sin historiekultur	34
Kapittel 4 Den røde tråden i fortellingen	36
4.1 Den åpne fortellingen	36
4.2 Fortellingen om menneskene	38
4.3 Fortellingen om teknologien	44
4.4 Fortellingen om konsekvensene	46
Kapittel 5 Konklusjon	49
Kilder	51
Litteraturliste.....	51
Avhandlinger.....	51
Aviser	51
Bøker	51
Internett	56
Offentlige dokumenter	57
Tidsskrift og vitenskapelige artikler.....	58

Kapittel 1 Innledning og problemstilling

1.1 Bakgrunn

Høsten 2018 kunne NRK endelig vise frem sin siste storsatsing «Lykkeland». En historisk dramaserie i 8 deler, som skildrer endringer i hverdagslivet til en rekke personer i ulike deler av samfunnet, i en mellomstor by på sørvest landet. Fra arbeideren på bakken til fasjonable fruer på byens beste vestkant, samt for de internasjonale selskapene, endres alt når det endelig ble funnet større funn av olje på Ekofiskfeltet i Nordsjøen i 1969. Serien tar først og fremst for seg startfasen av oljealderen og derigjennom den politiske prosessen med å plassere Oljedirektoratet og opptakten mot et statlig oljeselskap, i dag kjent som Equinor (tidligere Statoil). Av kritikere har serien blant annet av Dagbladet blitt ansett som «stilig og storslagent» men også «selvgodt om det norske oljeeventyret» (Kleve, 2018).

Omveltningen fra det lille og til dels fattige bysamfunnet, til å nå bli et senter for olje- og gassindustri er det som preger bylivet i Stavanger og omegn ved inngangen til 1970-tallet. Gjennom denne overgangen mot det samfunnet som Stavanger og Norge generelt nyter godt av i dag, har det dukket opp to fraser av ukjent opphav som enhver Siddis har blitt kjent med gjennom oppveksten. Før oljen skal man ha sagt: «Eg e fra Stavanger, gjør det någe?» mens man i ettertid av oljefunn i Nordsjøen sa «Eg e fra Stavanger, va det någe?» (Fitjar, 2010, s. 158). I det henseende at oljen ikke bare forandret lokalsamfunnet på et økonomisk plan gjennom økt industriell aktivitet, men også på et sosialt plan ved at det medførte fysiske endringer i oppførsel og væremåte til de som bodde der.

Betydningen av petroleumsnæringen fikk raskt fotfeste i byen og nesten samtidig som det ble funnet olje i Nordsjøen, dukket også tanken om Norsk Oljemuseum for alvor opp i Stavanger. Seniorforsker Kristin Øye Gjerde ved Norsk Oljemuseum, skriver blant annet at ideen om et oljemuseum dukket opp i 1974 under den første oljemessen som ble arrangert i Stavanger (Gjerde, 2007, s. 13-14). Staten, her representert med industridepartementet, stilte seg positive til utviklingen av prosjektet allerede i 1976, for å sikre at materialer ikke gikk tapt for ettertiden (ibid., s. 15-16). Museet ble senere stiftet i 1981, og spilte fortløpende en viktig rolle for å bevare materialer og kunnskap om denne delen av norsk industrihistorie (ibid., s. 13). Med dette som utgangspunkt har museet over tid bygget seg opp en enorm kompetanse og innehar i dag en sentral rolle ovenfor formidlingen av tidsepoken. Samtidig må det nevnes at historien som museet skulle formidle om, ikke er et avsluttet kapittel i historien, ettersom den fremdeles spiller en sentrale rolle i norsk næringsliv. Hvordan har så denne historien blitt fremstilt og formidlet i museet?

1.2 Innledning

Med utgangspunkt i lykkeland som betegnelse for et idyllisk mål sett gjennom en storslått omveltning, er det som tittelen indikerer, en fortelling som langt overgår Stavanger. Dette er en fortelling som omhandler en storslagen omveltning for hele Norge som industrinasjon i moderne tid. Olje- og gassvirksomheten ble viktig for videreføringen av velferdssamfunnet som vi nyter godt av i dag, som blant annet må ses i sammenheng med opprettelsen av oljefondet. I skrivende stund (16.01.19), er fondet verdsatt til nesten 8.4 tusen milliarder kroner (Oljefondet, 2019). Fordelt på hver enkelt nordmann tilsvarer dette i overkant av 1.5 millioner kroner. Foruten et idyllisk «lykkeland», som utgangspunkt, finnes det i det hele tatt en annen måte å beskrive norsk petroleumsnæring og hva slags fortelling er det i så fall snakk om? For å klargjøre hva slags fortelling som blir formidlet om denne tidsepoken vil oppgaven omhandle formidlingen av norsk petroleumshistorie ved Norsk Oljemuseum i Stavanger gjennom observasjon av nåværende utstilling, som ble utført i tidsrommet 4-8. Februar 2019. Dette vil bli gjort i samspill med relevant litteratur innenfor spesielt historieforskning, museumsvitenskap og formidling, for å forstå hvordan fortellingen blir konstruert, presentert og formidlet til publikum. Museet vil videre bli omtalt under forkortelsen NOM.

1.3 Problemstilling

For å svare på oppgaven er følgende problemstilling satt:

Hva slags fortelling presenterer Norsk Oljemuseum om norsk petroleumshistorie i sin utstilling og på hvilken måte er denne fortellingen konstruert og presentert?

Problemstillingen for oppgaven består av et to delspørsmål, som skal synliggjøre den røde tråden i historien om norsk petroleumsvirksomhet innad i utstillingen, samt hva som ligger til grunn for denne. Her blir betegnelsen lykkeland brukt som utgangspunkt, for å se hvorvidt denne samstemmer med realiteten og derigjennom hva fortellingen egentlig handler om. Fokuset ovenfor den røde tråden vil rettes mot hvilke deler av historien som blir vektlagt og belyst ovenfor publikum i utstillingen. Naturligvis vil elementer som ikke er tatt med eller som er mangelfulle være sentrale for hva slags innblikk NOM legger til rette for at besøkende skal få en forståelse av. For å svare på hva som ligger i denne røde tråden, omhandler det andre delspørsmålet, som er like vesentlig i den forstand: hva som ligger til grunn for den fortellingen som blir fortalt. Her vil fokuset rettes mot aspekter som kan forklare grunnlaget for det som blir presentert og som vil bli drøftet underveis i gjennomgangen av utstillingen. Dette er aspekter som omhandler hvordan historien om petroleumsnæringen har blitt konstruert og presentert i museet på generelt grunnlag.

1.4 Historiografi - NOM

For å se på hva denne fortellingen handler om, er det først sentralt å nevne tidligere arbeid på dette området. Forskningsdebatten rundt Norsk oljemuseum har i motsetning til andre historiske emner, en svært kortfattet historie, som strekker seg over et relativt kort tidsrom i moderne tid. Det er derimot i forlengelsen av dette, vært skrevet mye av og på vegne av museet, gjennom NOM sine egne årbøker, som har blitt skrevet hvert år siden 1990 (Norsk Oljemuseum, u. å.). Dette er et interessant moment i seg selv, ettersom årbøkene preger store deler av forskningsgrunnlaget for museets funksjon og derigjennom dens grunnlag for hva utstillingen over tid har bygget på. Det at årbøkene innehar en nærmest monopolfunksjon på det som har blitt skrevet om museet, gir grunnlag for å skrive om utstillingen sett utenifra. Fremdeles fremstår det som har blitt skrevet som høyst relevant ovenfor fremstillingen slik den blir presentert.

Deriblant bør John G. Johnsen og Eldbjørg Vaage sin artikkel «Nærmere Nordsjøen kommer du ikke!» fra 1999 nevnes. Artikkelen drøfter blant annet museets formidlingsutfordringer, deriblant med tanke på å menneskeligjøre ulike aspekter ved oljehistorien, samtidig som den skal være et lokalt museum og inneha et nasjonalt perspektiv (Johnsen og Vaage, 1999, s. 77). Dette byr naturligvis på utfordringer som vil være viktig å komme tilbake til i drøftingen. Av andre kan også Geir Mossige Johannesen sin artikkel «Museet som teknologiklekkeri?» nevnes. Artikkelen omhandler museer og spesielt NOM sin rolle i å skape interesse innenfor dette feltet blant besøkende (Johannesen, 2002, s. 47). Her er det et særlig fokus ovenfor museets yngre publikum, som har blitt en viktig del av museets arbeid, gjennom blant annet besøk av skoleklasser. Sist men ikke minst må Nils H. Fuglestad sin artikkel: «Norsk oljemuseum som møteplass – Et liv etter åpningen?» nevnes (Fuglestad, 1999, s. 80). Denne artikkelen representerer noe av det nærmeste en kommer et helhetlig arbeid som har blitt gjort ovenfor museets funksjon, og som ble utført ved åpningen for 20 år siden.

Foruten om årbøkene, driver museet flere nettutstillinger som en del av sin forskning. Dette er en del av museets dokumentasjonsprosjekt ovenfor plattformer på norsk sokkel. Deriblant har det nylig blitt skrevet om industri minne *Draugen* i Norskehavet (Norsk Oljemuseum, 2019). Denne er trukket frem ettersom den har sammenheng med den fysiske utstillingen slik den fremstår i dag og vil bli redegjort for i analysen. Dette er litteratur som hovedsakelig vil bli brukt ovenfor den røde tråden i utstillingen og som har tilknytning til NOM. Resterende litteratur vil bli drøftet underveis, hovedsakelig for å besvare det andre delspørsmålet i problemstillingen, for å se på hvilket grunnlag fortellingen blir konstruert og presentert.

1.5 Fortiden konstruert – fortellingen

For å nå videre kunne se hva som ligger i fortellingen som NOM presenterer, er det først og fremst nødvendig å betegne hva som ligger i begrepet *fortelling*. Hva begrepet *egentlig* innebærer er derimot innenfor historieforskningen, mye omtalt og diskutert. Et generelt grunntrekk ved fortellingen er allikevel som historiker Jan Bjarne Bøe nevner, at den bygger på en lineær struktur som innehar en begynnelse, en midtdel og en avslutning (Bøe, 2005, s. 110). Samtidig som den innehar en fastsatt struktur nevner historiedidaktiker Erik Lund at fortellingen skiller seg fra krøniken, ettersom krøniken forholder seg til isolerte hendelser mens fortellingen prøver å skape sammenheng og mening i de isolerte hendelsene (Lund, 2011, s. 116). Det er med andre ord en kobling mellom historie og fortelling hvor sistnevnte blir brukt for å gi mening til fortidens hendelser.

Denne koblingen kan videre knyttes opp mot det historikeren Hayden White diskuterer i sammenheng med metahistorie, hvor det blir argumentert for at historie *er* fortelling. Dette kommer frem gjennom det White anser som fire former for fortellinger som historikere skriver innenfor: *Romantikk, Tragedie, Komedie og Satire* (White, 2014, s. 427). Gjennom historieskriving mener White at historien om fortiden blir til gjennom en eller flere av disse kategoriene. Hvorvidt denne inndelingen dekker alle former for historieskriving, forblir en forenkling av realiteten. Samtidig skal det nevnes at historikere former sin fremstilling av fortiden, gjennom meningene de tillegger hendelsene som det blir skrevet om (Heiret, Ryymin og Skålevåg, 2013, s. 19-20). Med andre ord innehar White sin inndeling fremdeles betydning, selv overført til historien om norsk petroleumshistorie, ettersom også denne vil bli kunne beskrevet på ulike måter ut i fra kategoriinndelingen og derigjennom konstruert for å fremme ulike formål.

Blant annet er det fellestrekk mellom lykkeland betegnelsen og den romantiske kategorien som White nevner, ettersom denne legger til grunn for at historien vil ende i et endelig mål (White, 2014, s. 150). For lykkeland vil dette da fremstå som en kulminasjon av hendelser som har ført til frem til denne helhetlige beskrivelsen av moderne norsk industrihistorie. Samtidig viser for eksempel tragedien en større vektlegging på åpenhet med tanke på at historien kan utvikle seg i flere retninger (ibid., s. 9). Ved denne formen vil lykkeland miste noe av sin funksjon ettersom dette ikke da nødvendigvis beskriver det helhetlige målet. Samtidig som inndelingen legger til grunn for at historien blir til på ulike måter, er et mer trengende spørsmål om man kan produsere objektiv kunnskap i historieforskning generelt, når utgangspunktet gjøres på bakgrunn av en spesifikk fortolkning av fortiden.

Spørsmålet er vesentlig både for generell historieforskning, men også for forsknings- og formidlingsarbeidet tilknyttet museer. For den siste delen her, oppstår problemet i krysningspunktet ved at et hvert museum sitt «ideal» alltid har vært å presentere en objektiv historie (Stead, 2000, s. 4). Det oppstår allikevel i kjølevannet, muligheter for hvordan man skal forholde seg til fenomenet. På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor, skriver historiker Narve Fulsås følgende om det som historikerne selv tolker, som ikke går ut fra kildene alene:

Den allmenne lærdomen her er at di mindre medviten ein er om slike problemstillingar, di lettare har ein for å falle tilbake på t.d. narrative stereotyper, eller for blindt å reprodusere i sin eigen diskurs forståingsmåtar, retorikk og tolkningsskjema som finst i kjeldene. (Fulsås, 2005, s. 207-298).

Det en kan trekke ut av Fulsås sin argumentasjon er først og fremst at historikere må anse et større spekter av innfallsvinkler i sin diskusjon, for å unngå å få tunnelsyn ovenfor arbeidet de bedriver. Dette har også overført betydning til NOM og derigjennom det de ønsker å fremstille i sin formidling. For å forholde seg objektive er det med andre ord et vesentlig poeng at industrihistorien blir vist gjennom ulike innfallsvinkler. Fremfor at objektivitet da kun forblir et «ideal», som museer på generelt grunnlag ønsker å vise frem, er det heller snakk om å forholde seg til de forholdene som eksisterer innenfor rammen av historieforskningen. Videre forblir ulike aspekter ikke bare vesentlig for at NOM skal fremstå som objektiv i sin formidling, men også fordi som nevnt, at petroleumsvirksomheten ikke er et avsluttet kapittel, men heller en pågående prosess. Derigjennom er det viktig at nye funn og aspekter blir inkludert i samsvar med ny forskning på området. I den sammenheng nevner historiker Leidulf Melve at: «Kvar periode, kvar generasjon og kvar person har ein tendens til å definere historieskrivingas form og funksjon på nytt att, delvis som reaksjon på tidligare oppfatningar, men fyrst og fremst som refleksjon av samfunnstilhøve» (Melve, 2010, s. 243). Med andre ord forblir forskning på fortiden et produkt av tiden det er skrevet i.

I forlengelsen av at historie er et produkt av sin tid, er det vesentlig å se hva slags intensjoner som ligger bak endringene. Dette kommer av at det får konsekvenser for hvordan fortiden blir presentert, og som er gjeldene for NOM sin utstilling. I den sammenheng nevner historikerne Jan Bjarne Bøe og Ketil Knutsen begrepet *historiebruk*. Dette blir definert som bruken av historisk fakta og ikke fakta om fortiden (Bøe og Knutsen, 2013, s. 15). Videre legger historikerne et grunnlag for at det eksisterer ulike former for historiebruk, etter hvilke format og formål de innehar. Hvilke former som definerer NOM vil videre bli satt i sammenheng, med den sentrale diskusjonen av det utstillingen legger frem.

Kapittel 2 NOM som museumsinstitusjon

2.1 Museum – samfunnsaktør og samfunnsansvar

Fortellingen og dens konstruksjon som det har vært fokusert på, må videre settes innenfor et rammeverk, som utgjør museet som formidler av fortiden. Derigjennom blir det vesentlig å betegne hva som ligger i museum som institusjon og dens betydning i det norsk samfunnet. Et museum blir definert av det internasjonale museumsforbundet (ICOM) med følgende:

Et museum er en permanent institusjon, ikke basert på profitt, som skal tjene samfunnet og dets utvikling og være åpent for publikum, som samler inn, bevarer/konserverer, forsker i, formidler og stiller ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed. (Norsk ICOM, 2003)

Dette er en definisjon som Norsk Oljemuseum har forholdt seg til, i sammenheng med utviklingen av sine egne formål for hva slags rammer museet skulle ha (Meek, 2000, s. 63-64). Museum som institusjon har derimot ikke hatt det samme ansvaret gjennom alle tider, men utviklet seg over tid, til definisjonen som brukes i dag. Det første museet som ble åpnet for et allment publikum, fant sted allerede i 1683 (Kulturdepartementet, 1999, s. 101). Allment publikum blir vesentlig i denne forstand, ettersom det fantes muselignende institusjoner før den tid, men ifølge historiker Anne Eriksen var disse lagt opp for en svært liten andel av befolkningen, som hadde mulighet for å ta seg fri fra arbeid (Eriksen, 2009, s. 20). Dette må ses i sammenheng med en tid med mye større ulikheter i samfunnet og hvor de færreste hadde råd til å være borte i arbeidstiden.

Samtidig som museene ble åpnet for et allmenn publikum i større grad, ble de samtidig brukt for å fremme ulike mål. Museer skulle ha spesifikke funksjoner ovenfor samfunnet. I den sammenheng nevner Eriksen at nasjonsbygging spilte en vesentlig rolle i utviklingen av museer i Norge på 1800- og tidlig på 1900-tallet (ibid., s. 207). Her var fokuset rettet mot det nasjonale i sentrum for utstillingen, som gjør at disse museene i etterkant har fått betegnelsen patriotiske universalmuseer, som hadde til hensikt å tjene nasjonen (ibid., s. 38). Dette har nær tilknytning til tidsperioden det ble gjort, da tanken om norsk suverenitet og rådighet over noe eget som skilte seg fra Dansk og Svensk kultur og historie, stod sentralt. Dette nasjonale preget er samtidig et element, som ikke kan utelukkes i dag, ettersom petroleumsvirksomheten er en såpass viktig del av det norsk samfunnet i dag. Denne kan i tilsvarende grad, bli brukt for å fremme Norge som nasjon i nyere tid.

2.2 Museumsvitenskap – fortiden presentert i museer

Innenfor dette rammeverket som museer fremstiller historie gjennom, er det som Eriksen nevner, målsettinger for det som blir presentert, som igjen har sammenheng med det Melve nevner angående historie som et produkt av sin tid. Hvordan dette får betydning for fremstillingen, kan en innenfor museumsvitenskapen finne i sammenheng med to begreper: *museografi* og *museologi*. Ovenfor museografi blir dette definert som et redskapsfag som direkte kan nyttes opp mot den praktiske driften av et museum og derav et fokus på museets *utforming* og *materialbruk* (Johansen et al. referert i Maurstad og Hauan, 2012, s. 20). Satt i sammenheng med NOM, vil det museografiske arbeidet i første omgang vektlegge hvilke funksjoner materialbruken innehar ovenfor gjenstandene og modellene som blir presentert.

I gjennomgangen av museet, er det klart at NOM ikke har evig kapasitet. Med andre ord vil det da være ting som er utelukket eller minimert til fordel for andre objekter som opptar plass, og som i større grad illustrerer det museet har som ønske å presentere. Dette får samtidig betydning for den røde tråden gjennom fortellingen som blir til. Det som heller blir interessant å få frem, er først og fremst å se hvordan sammensettingen av det som er gjeldene fungerer, samt ovenfor publikum, som skal få en forståelse av det de ser og opplever.

Sett ovenfor det museografiske arbeidet som ligger til grunn for utstillingen, spiller gjenstander en sentral rolle. Sosiologen Bruno Latour bruker i denne sammenheng *objekter* i sammenheng med begrepet *ting*. For å eksemplifisere hva som ligger i dette, nevner Latour hvordan det islandske allting og norske storting over lengre tid har blitt brukt i sammenheng med hva slags betydning som ligger i objektene som disse består av (Latour, 2005, s. 22-23). Det som ligger i eksempelet, er først og fremst at objektene i seg selv ikke innehar noen betydning foruten om den forståelsen vi tillegger dem. Ved den tankegangen forblir en modell av en oljerigg ved NOM, nettopp det og ingenting mer enn det. Derimot er det gjennom måten NOM selv presenterer gjenstandene og tillegger de en spesifikk funksjon i samsvar med publikums muligheter for å tolke det som blir presentert, som avgjør hva en sitter igjen med etter et besøk i utstillingen. Slik Latour fremstiller det, er innenfor filosofien det som blir sett på som en konstruktivistisk måte å beskrive et fenomen på. Til forskjell finnes det en essensialistisk måte å definere dette på. Ved den sistnevnte tilskrives en opprinnelse som foregår utenfor det sosiale og kulturelle, og som dermed innehar en betydning foruten det vi tillegger det (Bøe og Knutsen, 2013, s. 44). Hvilke av disse som har størst betydning for det som blir presentert i utstilling vil bli gjennomgått i sammenheng med det som blir lagt frem, slik utstillingen er satt opp på dette tidspunktet.

Til forskjell fra museografi, er museologi «kunnskap om den museale kunnskapen selv, om dens historie, institusjonelle vilkår, verdigrunnlag og ideologiske betydning, samt dens samfunnsrolle» (Johansen et al. referert i Maurstad og Hauan, 2012, s. 20). Museologi fungerer dermed på et metanivå, hvor studiet av museets egen funksjon står spesielt sterkt. I de senere årene har det dukket opp en videreutvikling av begrepet museologi, da gjennom begrepet *kritisk museologi*. Kulturhistoriker Arne Bugge Amundsen og museolog Brita Brenna hevder blant annet i forbindelse med at museer har stått i nasjonsbyggingens tjeneste, så er det vel så interessant å se på hvordan det har skjedd og utformingen som ligger til grunn for hvordan museer blir brukt og til hvilke formål (Amundsen og Brenna referert i Maurstad og Hauan, 2012, s. 21). Med det blir museologi fremfor å kun forholde seg til hva slags grunnlag en museumsinstitusjon har, i dypere grad undersøkt hvordan grunnlaget har kommet til og hvordan det blir brukt til å tjene ulike formål. Ovenfor NOM som ikke innehar en lang tradisjon som institusjon i kombinasjon med dens sentrale epoke som den skal presentere vil det være et vesentlig poeng å koble museologi med historiebruk, nettopp for å se hva slags grunnlag NOM konstruerer sin tolkning av petroleumsnæringen.

Overført til selve utstillingen ved NOM, må det samtidig nevnes at det allmenne publikum som besøker museet, ikke vil foreta seg den samme analysen i forkant av at besøk, slik oppgaven tar for seg. De vil heller ikke på et generelt grunnlag, inneha de samme verktøyene for å analysere historiske og museologiske utforminger som preger utstilling og er noe som må tas med i betraktning. Samtidig må det nevnes slik museologen Eilean Hooper-Greenhill argumenterer for, at besøkende er individuelle fortolkere av kunnskap (Hooper-Greenhill, 2011, s. 362). På denne måten innehar publikum en viktig rolle ovenfor hva som er mulig å tolke på bakgrunn av det som på generelt grunnlag blir presentert i utstillingen.

I den sammenheng er det vesentlig om utstillingen til NOM bærer preg av å være en åpen eller lukket fortelling, ettersom dette legger grunnlaget for publikums muligheter for å tolke det som blir lagt frem. For begge formene for fortelling innebærer dette som Bøe nevner, en fortelling med en start, en midtdel og en avslutning. Samtidig er det innad her, forskjeller i forhold til hvordan dette blir presentert for publikum. Antropolog Diane Perlov, nevner i forbindelse med åpen og lukket fortelling, sammenhengen mellom selvrefleksjon og *inward-looking exhibits* til forskjell fra *outward-looking* som i liten grad gjør besøkende i stand til å undre over det de står ovenfor (Perlov, nevnt i Storaas, 1999, s. 20). Åpen fortelling er med andre ord i mye større grad laget med tanke på at publikum selv innehar en sentral rolle i formidlingen, til forskjell fra lukket fortelling som i mindre grad gir rom for tolkning.

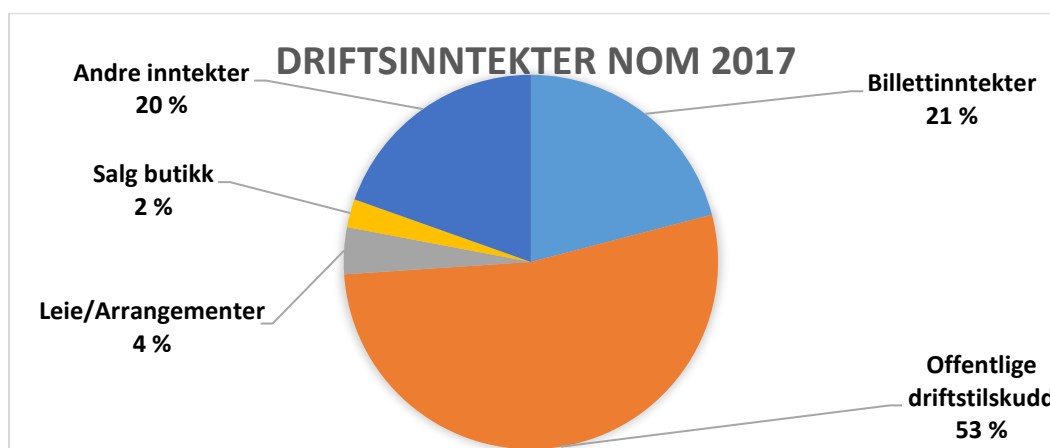
2.3 NOM - fortid, samtid og fremtid

Hvorvidt NOM er preget av åpen eller lukket fortelling, forblir et spørsmål for gjennomgangen. Derimot er det som det har blitt argumentert for innledende her, at museer generelt har formål ovenfor samfunnet, og derav blir det nødvendig å se på grunnlaget for hvorfor det var så sentralt å opprette et eget oljemuseum. Viktigheten av denne delen av norsk historie ble som nevnt innledningsvis, tidlig bemerket og satt på dagsplanen for å fremme et eget oljemuseum som kunne fortelle denne historien fortløpende i tid og måten det kom til på, var i forbindelse med den første oljemessen (ONS) i Stavanger. Messen ONS har siden 1980 blitt arrangert annethvert år i byen (ONS, 2019) og messen fungerer fremdeles som en viktig plattform for kunnskapsutveksling mellom nasjonale og internasjonale energiselskaper.

I oppstartsfasen var det Aftenblad-journalist Jan Hagland og informasjonskonsulent Lars Gellein i Stavanger kommune som i første omgang fremmet ideen om et oljemuseum (Gjerde, 2007, s. 14). Hagland fikk videre en sentral rolle gjennom en reportasje i Stavanger Aftenblad som åpnet ideen videre for innbyggerne i Stavanger (Aftenbladet, 1974, s. 3). Tanken om et nasjonalt oljemuseum spredte seg herfra raskt til flere deler av det norske næringslivet og den lokale politiske ledelsen i Stavanger. Derimot var det nødvendig å tiltrekke seg nasjonal oppmerksomhet og derigjennom finansielle midler for å gjennomføre prosjektet. På grunn av dette ble det tilsvarende sentralt å formulere hva museets formål skulle være. Blant annet kom det frem følgende i vedtektene for museet i januar 1981: «Museet skal samle materiale og legge dette til rette for forskning omkring petroleumsvirksomheten og dens virkninger på det norske samfunn; teknisk, økonomisk, sosialt, politisk og kulturelt» samt «Museet skal legge vekt på å informere om petroleumsvirksomhetens virkning for det norske samfunn» (Gjerde, 2007, s. 17-18).

Disse er også vedlagt innad i formålene, slik de fremgår i dag, hvor også følgende blir presentert: «Museet skal være et nasjonalt senter for formidling av informasjon og kunnskaper til allmenheten om petroleumsvirksomhetens utvikling og betydning for det norske samfunnet» (Norsk Oljemuseum, 2003). Gjennom såpass store målsettinger ble det tidlig lagt et grunnlag for at ekspertisen innenfor fagområdet skulle tillegges NOM, samtidig som fortellingen skulle bygges på et helhetlig bilde av realiteten til denne historien. For å realisere prosjektet ble det lagt opp til at museet skulle ha skiftende utstillinger, basert på prosjekter som ble utført i samarbeid mellom personalet og faglig miljø utenom (Meek, 2000, s. 66-67). Dette ble tiltenkt for å skape faglig tyngde med mål om å fremme nye aspekter som var samfunnsaktuelle og som hadde betydning for helheten av denne fortellingen.

For å få til disse store ambisjonene var det som nevnt, nødvendig med finansiering, både til byggingen av selve museet, men også for videre drift. Her viser årbøkene at Stavanger kommune ble tidlig en viktig bidragsyter som bidro med økonomisk støtte, for å sikre utforming, samt innsamling og registrering av materialer til det kommende museet (Gjerde, 2007, s. 19). Denne støtten har fortsatt i dag, hvor Stavanger kommune i tillegg til Rogaland fylkeskommune og Staten gjennom Olje- og energidepartementet bidrar til drift (Norsk Oljemuseum, 2017, s. 110-111). Departementet er den største bidragsyteren for driften, og har gitt årlige tilskudd siden 2001 (Krogh, 2002, s. 6). Det faktum at offentlige bevilgninger kommer fra dette departementet er særegent for museer i Norge, ettersom det på generelt grunnlag forkommer bevilgninger gjennom kulturdepartementet, som dekker om lag 350 museer (*Kulturdepartementet, 2018, s. 91). Dette er med å vise til viktigheten av næringen for det offentlige som blant annet må ses i sammenheng med statlig eierskap i Equinor. Hvorvidt dette kommer frem i fortellingen er vesentlig, og synlig gjennom driftsinntektene:

Samtidig må det bemerkes at museet har fått støtte fra flere store internasjonale olje- og gasselskaper som blant annet ExxonMobil, ConocoPhillips og Shell (Norsk Oljemuseum, 2017, s. 131). Disse går da inn under kategorien «Andre inntekter» som viser at både private og offentlige aktører har hatt et ønske om å ta del i denne virksomheten. Samtidig bidrar private aktører også med majoriteten av gjenstandene som er å finne i museet og som nevnt spiller disse en sentral rolle i konstruksjonen av fortellingen slik Latour legger det frem. I sammenheng med offentlige og private bidrag til utstillingen, nevner sosiologen Marcel Mauss tre forhold som har med gaven å gjøre: «Å gi, å ta imot og å gi tilbake» (Mauss, 1995, s. 80). På dette viset knyttes det et bånd mellom giver og mottaker, der det gjerne forventes en motytelse i retur som vil kunne påvirke utformingen av utstillingen. For NOM sin del oppstår det et etisk dilemma, hvis utstillingen blir lagt opp for å belyse eller promotere spesifikke selskaper som blir gitt større oppmerksomhet enn andre aspekter i utstillingen.

2.4 Stortingsmeldinger

Vedrørende om NOM sin avhengighet til utenforstående kilder for å fungere, har direkte innvirkning på det som blir presentert, vil bli gjennomgått i kapittel 3. Derimot er det et siste moment som har direkte innvirkning på rammevilkårene for NOM som institusjon. Dette går på stortingsmeldinger som særlig i nyere tid har fått stor innvirkning på utviklingen og utformingen av museer i Norge, som kommer av at det har vært et mål å klargjøre hvilke roller de skal ha i og for samfunnet. I denne sammenheng er tre meldinger trukket frem på bakgrunn av tiden de ble skrevet, som korrelerer med åpningen av museet, samt ovenfor hvordan de bygger på hverandre og har betydning for NOM sin utforming.

Den første stortingsmeldingen er *st. meld. nr. 22 (1999-2000)*. Bedre kjent under navnet «Kjelder til kunnskap og oppleveling» eller ABM-meldingen (Arkiv, Bibliotek og Museum) (Kulturdepartementet, 1999, s. 10). ABM-meldingen var sentral for utviklingen av alle institusjoner som formidler kultur i Norge på dette tidspunktet. For hver sektor som meldingen behandlet, ble det satt et større fokus på å legge til rette for å utvikle bedre tjenestetilbud ovenfor samfunnet (Kulturdepartementet, 1999, s. 2). For museets del, ble det på dette tidspunktet satt ned konkrete planer for å omorganisere, samt styrke det finansielle bidrag til museene i Norge i samsvar med styrkingen av tjenestetilbudet. Dette inngår i den generelle delen av meldingen. Derimot var det også gjennom meldingen at tanken om BRUDD-prosjektet ble presentert (Holmesland, Slettvåg og Frøyland, 2006, s. 7). Prosjektet er en videreføring av et arbeidet som ble påbegynt allerede på 1990-tallet, men som ikke ble satt i gang før i forbindelse med nevnte stortingsmelding (ibid., s. 6). BRUDD la vekt på å fremme aspekter i museer som tidligere ikke hadde blitt gjort, eller gjort på en måte som ikke var tilstrekkelig for formidlingen. Innad her ble lagt opp til to hovedkategorier som kunne være overlappende. Disse to var *vanskelige og marginaliserte historier og problemorientert eller kritisk formidling* (ibid., s. 10).

NOM ble i denne omgang ikke inkludert i prøveprosjektet, som tok for seg ni museer i tillegg til en fylkeskommune (ibid., s. 10). Allikevel er det en korrelasjon mellom dem, ettersom NOM formidler en historie som blant annet innebærer problemorientert og/eller kritisk formidling. Dette er spesielt i tilknytning til klima og miljø som har fått stor oppmerksomhet i de siste årene i samsvar med petroleumsnæringen og som naturlig innehar en plass i denne fortellingen. Hvorvidt NOM har tatt inspirasjon fra dette prosjektet er vesentlig, ettersom det kommer tydelig frem i NOM sine formål at de ønsker å presentere en helhetlig fortelling. På den måten må det tillegges aspekter som prosjektet la opp til, for at dette skal bli realiteten.

Videre er *St.meld. nr. 49 Framtidas Museum (2008-2009)* viktig å ta med, ettersom den er en videreføring av ABM-prosjektet, der det ble sett på konsekvensene av ABM-meldingen, samtidig som det ble lagt føringer for veien videre (Kultur- og kirke departementet, 2009, s. 11-13). Noe av det mest essensielle som kom av denne planen for museumssektoren var fire hovedmål som skulle fungere som rammeverk for museer: *Forvaltning, Forskning, Formidling og Fornyning* (ibid., s. 13). Forvaltning har lenge vært en sentral del av museers arbeid, gjennom bevaring av gjenstander. Derimot gir forvaltning alene lite rom for å forstå hva museet legger i det som blir presentert. Forskning, formidling og fornying er i denne forstand viktige momenter, ettersom de er med å utfylle hva innholdet i museet skal presentere samt at det legger til rette for nye elementer som kan styrke innholdet i det som blir vist frem. Blant annet er temporære utstillinger en måte å gjøre dette på, for å gjøre plass for ny innsikt som har kommet frem gjennom forskning på området, som det også har blitt vist til er tilfellet ovenfor NOM. Dette kommer av næringens fortløpende endringer og tilsvarende hvilke betydning forskning skal ha for denne utviklingen.

Siste stortingsmelding som er relevant for oppgaven er *meld. St. 8 Kulturens kraft* (Kulturdepartementet, 2018). Vektleggingen her, er først og fremst i forhold til kulturell påvirkning, mangfold og dets betydning for befolkningen. For museets virksomhet fremgår følgende: «... fremje kritisk tenking og læring, og streve etter kvalitet og kunnskap i tilfanget av informasjon og kulturelt innhold» (ibid., 2018, s. 38). Kritisk tenkning har spesielt betydning for om en kan anse fortellingen ved NOM som åpen eller lukket og legger dermed rammene for om NOM selv velger ut dem som er ønskelig å presentere i henhold til den røde tråden, eller om det legges opp til at publikum skal konstruere en sammenheng i historien.

Sammensatt viser disse stortingsmeldingene at det har skjedd en profesjonalisering av museumsdrift de siste 20 årene som har medført at antall frivillige har gått ned, mens antall fagfolk med relevant utdanning har gått opp (Brenna, 2018, s. 113). Dette stemmer overens med NOM, hvor de fleste ansatte har bakgrunn fra historie, museologi eller pedagogikk. Samtidig viser det seg også at det har blitt et større fokus på kvalitet i innholdet som også i større grad skal gi publikum mulighet til å forstå det som blir presentert. Foruten om rammevilkårene som stortingsmeldingene setter, er det viktig å nevne at museer på generelt grunnlag, skal bedrive forskning på fritt grunnlag (NESH, 2016, s. 10). Dette kommer på bakgrunn av forskningsetiske retningslinjer som gjelder for alle forskningsinstitusjoner i Norge. På den måten er det lagt opp til at NOM skal kunne presentere en fortelling som forholder seg innenfor rammeverket, men som i seg selv ikke blir påvirket av utenforstående.

Kapittel 3 Norsk Oljemuseum: En sokkel for mangfold – en plattform for debatt

3.1 Ytre utforming

På samme måte som NOM står relativt fritt ovenfor måten de velger å presentere sin fortelling, er det som det har blitt argumentert for, et vesentlig poeng at besøkende er individuelle fortolkere av kunnskap (Hooper-Greenhill, 2011, s. 362). Med dette som grunnlag, bærer møte med utstillingen på en prosess som begynner allerede i det en ankommer museumsbygget. Normalt hadde ikke dette nødvendigvis vært tilfellet, men utformingen av NOM er gjort på en måte som tydelig symboliserer en sammenheng med den historiske epoken som museet bygger sin utstilling på. Dette blir også nevnt i brosjyren som gis ved inngangspartiet hvor det står følgende: «Museets arkitektur er en scenografisk tolkning av det norske grunnfjellet, det åpne kystlandskapet og oljeinstallasjonene i havet».

Disse tre elementene utgjør de tre delene som bygget består av og har i samme rekkefølge fått navnene «hovedblokken», «utstillingshallen» og tre «utstillingspaviljonger» som arkitekt Hege Maria Eriksson nevner (Eriksson, 2004, s. 36). Med andre ord er ingenting lagt til tilfeldighetene med tanke på den ytre utformingen og det er her snakk om en klar tolkning av det norske landskapet på land, samt dens tilknytning til oljeindustrien. Gjennom så klare indikasjoner på hva bygget skal representere, er det også et grunnlag for å anse bygningen i seg selv som et menneskeskapt minnested som skal symbolisere denne industriepoken ovenfor besøkende. Måten bygget skal representere en historie, har sammenheng med det historiker Pierre Nora nevner angående *minnesteder*, kjent som *lieu de memoire*:

...a lieu de memoire is any significant entity, whether material or nonmaterial in nature, which by dint of human will or the work of time has become a symbolic element of the memorial heritage of any community... (Nora, 1996, XVII).

Ved denne betegnelsen er det både snakk om fysiske minnesteder som har blitt til over tid, men også konstruerte minnesteder som har blitt til, på bakgrunn av hva slags relasjon folk har til stedets eksistens, funksjon og tradisjon. Museumsbygget utgjør i denne settingen det konstruerte minnestedet som har blitt et symbol på historien som har utfoldet seg i samsvar med fortellingen om norsk petroleum. Samtidig innehar plassen museet står på, en historisk betydning i seg selv, ettersom den viser til en kontinuitet ovenfor industrihistorien som har eksistert langs havnen i Stavanger i flere hundre år, hvor spesielt sild, hermetikk og nå olje- og gass har hatt betydning for byutviklingen. Spesielt for lokale besøkende vil det være en større forståelse for stedets betydning og sammenheng med havet som omfavner det.

Samtidig som det er vedlagt hva bygget skal presentere, vil det ikke være like synlig for alle som besøker det. Dette har først og fremst sammenheng med hovedblokken og utstillingshallen, hvor det er lite fokus på kunstneriske friheter som direkte signaliserer hva de skal bety. Hovedblokkens til dels monotone materialbruk samt massive form, vil i første omgang kunne bli knyttet opp mot brutalisme, en stilart som var særlig populær på 1950-1970-tallet (Gunnarsjaa, 1999, s. 132). I forlengelsen av denne stilarten, er det sammenfattende likhetstrekk knyttet til byggverk reist under autoritære styresett. Ovenfor autoritær arkitektur blir størrelse aktivt brukt for å reflektere blant annet makt og majestetisk utforming (Doordan, 2002, s. 122). Selv om en kan trekke likhetstrekk med disse stilartene, så er de ikke styrende for tolkningsmulighetene. Fremfor alt fremstår blokken som åpen for tolkning ved at den i seg selv ikke setter begrensninger for hva en selv kan tolke ut av den.

Videre er utstillingshallen i liten grad preget av utformingen og stiller seg i stor grad relativt nøytralt og funksjonalistisk i byrommet. Utad er tre av fire sider av utstillingshallen mulig å få øye på, mens den siste er direkte koblet sammen med hovedblokken. Mens mesteparten av denne delen består av metall, er det samtidig lagt inn større glassplater som dekker ca. 60 prosent av den ytre veggen av utstillingshallen. Dette er hensiktsmessig av to grunner. For det første gir dette klare indikasjoner på dens funksjon som åpen ovenfor kystlandskapet. Samtidig gir det besøkende mulighet for innsyn i deler av museets utstilling sett utenifra. Med tanke på arkitekturen, nevner Eriksson at den estetiske funksjonen til et museum kan være overordnet, sidestilt eller pragmatisk underordnet øvrige funksjoner (Eriksson, 2004, s. 19). For de to første komponentene som er nevnt her, er funksjonen i all hovedsak innrettet som pragmatisk underordnet museets funksjoner, ved at de ikke direkte gir en fullstendig forståelse av museets virksomhet. Derimot er museets tredje del, i større grad preget av å være en kombinasjon av overordnet og sidestilt med funksjonene som den besitter.

«Utstillingspaviljongene» er tydelig å forstå, ettersom de er utformet som tre sirkulære oljeplattformer. Eriksson bruker i denne sammenheng «signalbygg» hvor symbolikk blir brukt for å tydelig fremme et budskap (2004, s. 21). Nettopp dette med signalbygg blir viktig for NOM sin fortelling sett utad, ettersom dens naturlige plassering i sjøkanten er godt synlig for skip som kommer inn mot vågen, så vel som for lokalbefolkningen. Ved å appellere til lokale samt tilreisende, blir utformingen og plasseringen av museumsbygget et blikkfang og et minnesteid ovenfor over petroleumsnæringen. Johannesen nevner til slutt i den sammenheng at fysiske rammer er et vesentlig moment for et godt læringsmiljø ettersom det blir en del av totalopplevelsen som besøkende får når de ankommer NOM (Johannesen, 2002, s. 46).

3.2 Indre utforming

På samme måte som den ytre utformingen er laget med tanke på å symbolisere en fortelling utad, er det også innad i museet, en grunnleggende funksjon i hva rommet skal fortelle om historien, samt ovenfor NOM som representant for denne historien. I inngangspartiet er det lagt ved en gjenstand, som er nøye plassert i midten av dette rommet. Objektet er en borekrone, plassert oppå en steinblokk og er iøynefallende for gjester som inntar museet. Dette er både på grunn av dens plassering, samt dens størrelse og lysvinkling som er med på å fremheve materialet. Ved å plassere objektet, som det er gjort helt innledningsvis her, blir besøkende møtt med et enkelt gjenkjennbart objekt som illustrerer hva museet omhandler.

Eriksen nevner videre i forbindelse med objekter, tre generelle trekk ved samlinger som er av betydning for objektene som er å finne på et museum. Dette går på at den enorme mengden av objekter som et museum innehar er mye større enn hva som er mulig å presentere, at utvalget av objekter er basert på en forestilling om at gjenstandene har en verdi ovenfor publikum og at samlingen representerer et forsøk på å skape en oversikt og orden i utstillingen (Eriksen, 2009, s. 117). Borekronen spiller på de disse momentene, men trekker også inn et fjerde moment som ble nevnt innledningsvis som går på sponsing. Som Mauss nevner er det ofte en forventning om en motytelse ved slike overføringer, som kan påvirke hvordan utstillingen blir satt opp. Derimot er det to tydelige tegn på at dette ikke er tilfellet i denne omgang som blir illustrert innledningsvis. For det første er det øverst på borekronen markert med hvit skrift at den tilhørte Statoil. Dette er gjort av selskapet selv, i tiden den ble brukt og viser i større grad til historien bak kronen fremfor å promotere Statoil som selskap. Samtidig er det helt innerst på vegger før en går inn i selve utstillingshallen, satt opp en enkel glassplate som en takk til sponsorer som har bidratt til utstillingen. Ved slike enkle men allikevel effektive metoder blir selskapene som har bidratt, nevnt og derigjennom anerkjent ved museet uten at det har en reell innvirkning på hvordan NOM velger å legge det frem. Samtidig er det interessant moment at det er statens eget selskap som presenterer den første gjenstanden i utstillingen, som er med å vise til offentlighetens betydning for næringen.

Fra det lyse og åpne inngangspartiet bærer møtet med utstilling på et noe nedtonet lysbruk i utstillingshallen, hvor tydelige lyskastere i taket peker nedover mot samtlige av elementene i utstillingen. Timothy Ambrose og Crispin Paine, begge med bakgrunn i utforming av museer viser hvordan dette generelt blir gjort for å fremheve momentene som utstillingen består av (Ambrose og Paine, 1993, s. 79). Videre er det stor høydeforskjell mellom inngangspartiet utstillingshallen. På den måten blir man en gjest som inntar et større fenomen som en tar del i.

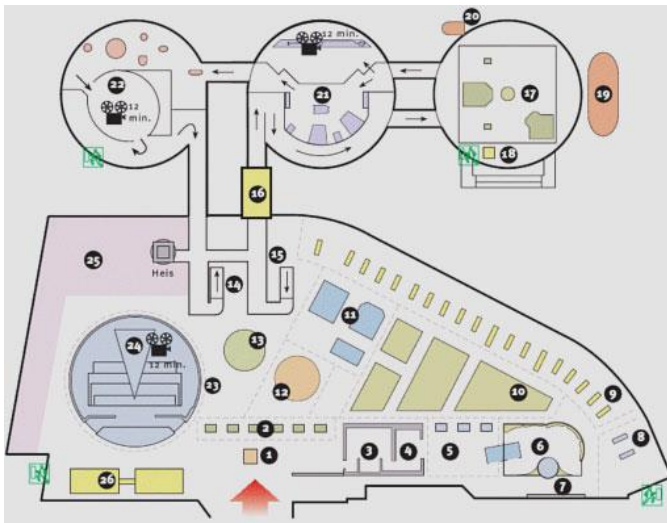
3.3 Gjennomgang av utstillingen – Norsk petroleumshistorie konstruert og presentert

Innad i den indre utformingen er det lagt opp til hele 26 stasjoner med variert innhold som er fordelt på «utstillingshallen» (punkt 1-15 og 25-26) og «utstillingspaviljongene» (punkt 16-24). Her vil det ikke bli redegjort for samtlige i minste detalj, ettersom hovedfokuset er den helhetlige fortellingen som kommer frem gjennom utstillingen. Her oppstår det samtidig en problematikk i forhold til hva slags objekter museet kan ta i bruk og som en kan se at de tar i bruk. Objektene som hører med tidsepoken innebærer installasjoner av store dimensjoner som vanskelig lar seg plassere innad i utstillingen. I tillegg vil det som nevnt være begrenset med hva de har kapasitet til å vise frem ut i fra mengden av gjenstander og materialer de besitter (Eriksen, 2009, s. 117). Måten NOM har valgt å løse problematikken er først og fremst ved å stille ut gjenstander eller ting der det er mulig ved enkelte av stasjonene, slik borekronen innledningsvis er et eksempel på. Videre blir disse utfyllt av andre elementer som modeller, tekstbokser, lydfiler, film samt andre visuelle og fysiske virkemidler.

Dette er synlig allerede fra start, at et flertall av stasjonene ikke innehar historiske objekter i det hele tatt, men som allikevel skal representere tidsepoken som museet formidler. På den måten blir det samtidig lagt vekt på det pedagogiske arbeidet gjennom variert innhold i formidlingen. I den sammenheng kan en se likhetstrekk til Dunn og Dunns læringsmodell, som er blant de mest kjente teorien med tanke på hvordan vi tilegner oss kunnskap. Modellen legger vekt på følgende læringsformer: visuell, auditiv og taktil/kinestetisk stimulering (Imsen, 2014, s. 263). Tanken bak modellen handler om at vi som individer lærer på forskjellige måter og at det tilsvarende finnes ulike måter å få den enkelte til å lære på sine premisser. Dette er også tydelig formidlet gjennom utstillingen, ved at ulike tilnærminger åpner opp for mer spennende, men også mer lærerike opplevelser for besøkende.

Videre er stasjonene lagt opp tidvis historisk, men i all hovedsak tematisk, ved at tidsdimensjonen fremtrer implisitt men ikke uttalt. Historisk sett er det blant annet lagt opp til at det innledningsvis legges til rette for å få en forståelse av historien som leder opp mot oljehistorien. Dette gjøres med utgangspunkt i de fysiske forutsetningene for råmaterialene som blir tatt i bruk, samt politiske, økonomiske og sosiale faktorer som har vært vesentlige for grunnlaget for olje- og gassutvinning på norsk sokkel. Dette blir så fulgt opp av blant annet teknologisk utvikling som har vært avgjørende i prosessen for deretter å ta opp klima og miljøspørsmål. Utstillingen er allikevel i all hovedsak, lagt opp tematisk ved at den ikke utelukkende er fokusert på de historiske linjene fra start til slutt, men som heller tar opp momenter som NOM anser som vesentlige for å få et overordnet innblikk i denne fortellingen.

Denne tematiske utformingen vises gjennom brosjyren som tilbys innledningsvis. Foruten et par stasjoner som har skiftet nummerering er det slik bildet viser til, at utstillingen er satt opp.

(Norsk Oljemuseum, 2015).

Selv om en kan bevege seg fritt innad i utstillingen spiller allikevel nummereringen et vesentlig moment. Professor i psykiatri Bernard D. Beitman viser til følgende angående dette med å forholde seg til et system: «Our brains seek coherence, structure, and order. Words and numbers order perceptions» (Beitman, 2009, s. 256). Etersom mennesker av natur vil tilrettelegge seg et mønster av orden, er den fastsatte ruten, en rute som et flertall av museets besøkende naturlig vil følge, og slik observasjoner tilsier, måten publikum faktisk gjør det på. Gjennomgangen vil derfor også ta utgangspunkt i denne rekkefølgen. Filosofen Michel Foucault nevner samtidig i denne sammenheng hvordan naturviteren Carl von Linné sin klassifisering av dyre- og plantearter ble gjort for å systematisere og skape orden i tilværelsen (Foucault, 1996, s. 187). Dette er en systematisering vi også ser igjen i museer gjennom måten utstillingen er satt opp på.

Denne klassifiseringen kan også videre bli brukt i sammenheng med inndelingen av besøksgrupper som bruker museet. Gjennom det en kan observere, er det i denne omgang blitt klassifisert fire ulike grupper som besøker NOM og fremstår som følgende: skoleklasser, utenlandske turister, bedriftsbesøk, samt andre som besøker NOM på eget initiativ. For de to første gruppene er det innlagt museumsverter som en fast del av opplegget. For skoleklasser er det NOM sine egne verter som står for det pedagogiske opplegget. Lignende opplegg finnes for utenlandske turister, spesielt i forbindelse med cruiseskip hvor de har egne guider som har fått opplæring av NOM. Samtidig må det tilføyes, at selv om verter følger disse gruppene, vil det ikke ha stor effekt hvis publikum ikke blir inkludert i prosessen og i større grad bare veiledes gjennom historiske fakta (Rugoff, 2006, s. 44).

Kritisk refleksjon blir med det et viktig moment for at gruppene skal få noe ut av utstillingen. Professor George E. Hein har i denne sammenheng blant annet forsket på hva slags utbytte publikum ønsker å få gjennom et besøk og har kommet frem til at besøkende ser etter muligheten for aktiv deltakelse gjennom utstillingen (Hein, 1998, s. 115-116). Dette er noe som gjelder for samtlige som besøker museer og som derfor ikke er tilegnet spesifikke grupper. Samtidig er det et interessant moment om det er lagt opp til ulike tilnærminger for de ulike gruppene, eller om det samlet sett fremstår som en helhetlig formidling fra NOM.

På bakgrunn av det som det har blitt argumentert for, er det et vesentlig poeng at det må bli lagt vekt på å vise til nyansene, hvis målet er å presentere en helhetlig historie, men også for at besøkende skal forstå det som presentert for dem i utstillingen. I den sammenheng nevner Dr. Robert Stradling på vegnet av Europarådet om dette med å bruke ulike perspektiver i historieundervisning, da under benevnelsen «Multiperspectivity» (Stradling, 2003, s. 13). Begrepet kan på norsk oversettes til «flerperspektivitet», som legger til rette for å bruke ulike perspektiver foruten vårt eget forståelsesperspektiv. Begrepet er først og fremst blitt benyttet til pedagogisk virksomhet i historieundervisning i skolen. Det er dermed ikke sagt at muligheten for å overføre et tilsvarende fenomen til museer ikke er mulig, ettersom det er snakk om en fremstilling og formidling innenfor en gitt historisk epoke. Dette går samtidig inn på det Fulsås nevner i forhold til å være bevisst i valgene man tar for å unngå tunnelsyn i forskningen og derigjennom at det å anse ulike perspektiver, er en måte å gjøre det på.

Den første stasjonen slik NOM legger det frem, er en spillefilm kalt «Oljeunge» som foregår inni museets egen kinosal. Filmen er skrevet relativt fritt etter tekst av politiker Aslak Sira Myhre. Hans bakgrunn i RV og Rødt er sentral for utfoldelsen av et perspektiv som ikke er like positivt innstilt ovenfor alle endringene som foregår i Stavanger ved inngangen til oljealderen og står i sterk kontrast til lykkeland betegnelsen. Blant vesentlig elementer som blir trukket frem, er farene forbundet med det å jobbe i Nordsjøen og at den nye næringen på tross av dens enorme innvirkning og ringvirkninger for samfunnet, ikke nødvendigvis var forbeholdt kun positive endringer i et lengre tidsperspektiv. På den måten er det tydelig fra start av, at åpenhet innad i utstilling er et vesentlig moment som NOM har hatt fokus på, for å fremme et kritisk bilde av norsk petroleumsvirksomhet. Her hviler det samtidig i liten grad konkrete elementer som en skal forholde seg kritisk til. Det som heller trer frem er at besøkende skal bli introdusert med at omveltningen, slik det ble nevnt innledningsvis, ikke nødvendigvis er enstemmig med fremgang, ettersom endringer også medfører nye forhold på godt og vondt og viser helhetlig til et lokalhistorisk perspektiv ovenfor næringen.

Ved den personlige skildringen som kommer frem i filmen, blir patos i stor grad brukt som retorisk virkemiddel, som er med å appellere til følelsene hos publikum (Cockcroft et al, 2014, s. 7). Grunnlaget for å bruke patos, er spesielt sterkt ovenfor lokale besøkende som vil kunne kjenne seg igjen i situasjonen. Dette kommer av at det blir vist frem steder og situasjoner som i større grad er en del av hverdagen for dem (Johnsen og Vaage, 1999, s. 73-74). Samtidig viser det også ovenfor andre tilreisende fra tidlig av, at det ikke er et overordnet mål å promotere næringen. Dette er et element som står i sterk kontrast til hvordan petroleum ofte har blitt fremstilt i museer. I den sammenheng nevner historiker Steven Conn en utstilling ved Museum of Science and Industry i Chicago. Innad i dette museet ble det satt opp en utstilling som tok for seg oljens betydning for samfunnet, hvor det i all hovedsak blir lagt vekt på at oljen er sentral for vårt levesett og dermed en essensiell del av vår eksistens (Conn, 2011, s. 503). Gjennom tolkningen blir det i liten grad mulig å trekke frem negative endringer.

Kontrasten mellom hvordan den samme næringen kan bli presentert for publikum, viser videre til trekk til det samtidsarkeolog Torgeir Rinke Bangstad kaller for en speilmetafor. Metaforen tar for seg hvordan det som blir presentert i museer speiler realiteten av samfunnet (Bangstad, 2017, s. 66). Innad her er det ulike tolkninger på hva som ligger i denne speilingen, hvor blant annet kunsthistoriker Donald Preziosi nevner at speilingen som foregår i møtet mellom subjektet og objektet, har betydning for museets rolle i kollektive og individuelle identitetskonstruksjoner (Preziosi referert i Bangstad, 2017, s. 67). Dette blir grunnlagt med menneskets driv til å bli en helhet, som vi får i dette møtet. Hvordan dette samholdet mellom identitet og museer har betydning, må først begrunnes med hva som ligger i begrepet identitet.

Historiker Svein Stugu definerer identitet først og fremst i dens relasjon til det kollektive: «Forming av ein grunnleggjande identitet blir både eit vilkår for og eit element i sosialiseringa av eit individ. Identitetsdanning er ein sosial prosess og krev eit sosialt fellesskap» (Stugu, 2008, s. 36). Med andre ord er det gjennom en kollektiv prosess at individet får sin identitet i sammenheng med hvordan den enkelte skiller seg men også har tilhørighet til det kollektive. I samsvar med det Stugu legger frem om identitet, fastlegger han samtidig at det er en naturlig sammenheng mellom historie og identitetsbygging gjennom at man tar i bruk historien for å skape stolthet og legitimitet ovenfor egen fortid (ibid., s. 34-35). Det er her gjennom koblingen mellom identitet og historie at også historiebruk får sin betydning, ettersom denne legger til rette for å bruke historien for å fremme ulike mål. Hvilke former for historiebruk som viser seg frem gjennom utstilling vil videre være et vesentlig poeng, i sammenheng med det museologiske arbeidet som ligger til grunn for NOM sin utstillingen som nevnt.

Måten historiebruken fremtrer innledningsvis her med filmen i sammenheng med identitet, appellerer primært til lokale besøkende som kan kjenne seg igjen i situasjonen. Filmen står i kontrast til neste stasjon i utstillingen som både ser på lokale, så vell som nasjonale og globale aspekter ved industrien. Dette blir presentert gjennom milepæler fra industriens oppstart og frem mot nåtid gjennom 49 informasjonstavler, som går i en halvsirkel rundt kinosalen. Tavlene gir sammenlagt et oppsummert bilde av sentrale hendelser som har skjedd underveis i denne prosessen, som begynner med at det ikke fantes et grunnlag for oljeutvinning i Nordsjøen og avsluttes med opprettelsen av Equinor i 2018. Det er samtidig verdt å nevne at plakatene inneholder mye tekst og vil i første omgang være lagt opp for gjester som har interesse rundt emnet. Selv om hver av plakatene i seg selv fremstår selvstendig, gir de lite helhetlig relevans hvis man ikke tar seg tid til å lese gjennom dem. I denne sammenheng nevner kurator Ingrid Schaffner følgende ved sammensetningen mellom tekst og bilde:

«Labels should talk to the viewer and to the art simultaneously. They should be written knowing that the art is there in front of the viewers, who are already engaged enough by what they see too want, not only to know more, but also to see more».
(Schaffner, 2006, s. 164)

Videre fra prologen følger turen tilbake til et rent geologisk grunnlag for dannelse av olje- og gass, gjennom prosessen som tar flere millioner år. Dette foregår gjennom en mørklagt tunnel med store vegger som skiller gjestene fra resten av utstillingen. Både inni, men og utenfor tunnelen er det store skjermene og høyttalere som gir et godt scenografisk bilde av prosessen samt følelsen av å være til stedet i prosessen som foregår.

Denne prosessen har videre en sterk sammenheng med utgangen av tunnelen hvor en kommer inn på Norges forhold til olje og gass, noe som setter hele prosessen, i perspektiv med konsekvensene det har fått for Norge. Her er det spesielt et element som skiller seg ut på grunn av det inntrykket den gir. Elementet er en tavle med statistikk som viser hvor mye de ti største feltene tilhørende Norge har produsert siden de ble åpnet, samt hvor mye som gjenstår på de respektive feltene. Conn nevner i denne konteksten følgende: «Museums filled with objects may provide an education or lessons in moral uplift, but perhaps more than anything they offer the opportunity to see things in three dimensions – things that are beautiful or odd or horrifying or consoling» (Conn, 2010, s. 57). Dette kommer frem gjennom modulen som setter prosessen med å fremstille olje og gass, i sammenheng med hvor hurtig disse igjen blir brukt opp i dag. Måten disse to stasjonene er satt opp på, er samtidig med å problematisere at det ikke er snakk om en fornybar ressurs.

Denne problematiseringen fortsetter også videre ved neste stasjon, som bygger opp om utfordringene som har kommet som et resultat av næringen. Stasjonen er satt i et lukket rom, hvor det blir stilt spørsmål på veggene, som går på samfunnsmessige endringer som oljenæringen har medført. Blant annet blir det tatt opp hvordan oljen har påvirket oss, avhengigheten til næringen og miljøproblemer som har kommet på grunn av aktivitetene i havet. Samtidig er det også lagt ved tall fra Oljefondet som også har kommet som følge av utviklingen. Tallene her blir oppdatert jevnlig, men det er samtidig lite som indikerer at dette blir brukt for å fremme oljens betydning for velferdssamfunnet vi har i dag, og viser dermed igjen til en kontrast ovenfor industrimuseet i Chicago som Conn nevner, og derigjennom også i liten grad noen form for legitimering som Stugu viser til.

Det vesentlige momentet i denne stasjonen er at publikum selv skal ha mulighet for å reflektere over næringens betydning for dem, men også dens tilknytning til samfunnet. Et eksempel på akkurat det her kommer frem i en av infoboksene som tilhører denne stasjonen: «Summen av den enkeltes utdanning og arbeidskraft gjør hver og en av oss til en mye mer verdifull ressurs for landet enn pengene i Oljefondet». Ved at dette blir lagt til i samsvar med resten av stasjonen som tar opp refleksjoner rundt oljens betydning, er det tydelig at besøkende skal være med å bestemme hvordan denne prosessen videre skal utfolde seg og stasjonen fremstår i sin helhet som et debattforum. Med dette fremgår det et menneskelig aspekt hvor besøkende selv tar del i identifiseringsprosessen ovenfor næringen. Her er lysbruken et viktig moment å nevne, da den er tonet ned i større grad enn utstillingen ellers og legger opp til rolig og avslappet atmosfære, hvor refleksjon blir det overordnede formål.

På samme tid blir museets selvstendighet styrket gjennom dens åpenhet og nyanseringen i å fremstille petroleumsnæringen som et utelukkende velferdsprosjekt som spesielt lokale besøkende skal støtte opp om. Foruten om denne speilingen som så langt har vist seg å nyansere forhold som angår næringen, er det også et godt pedagogisk grunnlag for det som har blitt vist frem til nå, blant annet forklart gjennom samfunnsfagets læreplan for 10.trinn: «Vise korleis hendingar kan fremstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning» (Utdanningsdirektoratet, 2013, s. 8). Det er derimot et moment som ødelegger for helheten av denne stasjonens betydning. Det kommer av at stasjonen er plassert frittstående og ikke fungerer som en naturlig forlengelse av utstillingen og dermed den ordenen som er satt opp for utstillingen. Dette kommer av at rommet er plassert frittstående i utstillingshallen, slik at en selv må ta initiativ for at det som er nevnt skal bli problematisert ovenfor konsekvensene virksomheten har.

Mens de første stasjonene gir et generelt innblikk i oljens oppkomst og relasjon til det norske samfunnet, handler de neste stasjonene i større grad om teknologi og utvikling på dette feltet. Den første stasjonen som tar opp teknologi viser et interaktivt kart over det enorme gassrørnettet i Nordsjøen og Norskehavet. Denne gir et innblikk i den omfattende infrastrukturen som har vært avgjørende for at norsk olje og gass skulle bli transportert til Europa. Etter denne er det satt opp en rekke mindre glassmontre, som viser den teknologiske utviklingen fra Norge som sjøfartsnasjon til overgangen mot olje- og gass. Her blir det først lagt ved et kort maritimt grunnlag over Norge som tradisjonell sjøfartsnasjon, med hvalfangst og fiske som blir brukt for å vise hvilket fundament norsk petroleum er bygget på.

Felles for begge stasjonene er at de viser hvordan norsk innovasjon ble vesentlig for hvordan Norge tilvendte seg strukturendringer og bygde på eksisterende kunnskap i denne fasen av historien. Det er derimot lite kontekstbygging ovenfor hvilket grunnlag Norge hadde, som er vesentlig for å forstå endringene. For Stavangers del var store deler av 1800-tallet preget av skipsfart og sild (Utne, 1988, s. 17). Fisket har videre stått sentralt, da også i overgangen til sardiner og den tilsvarende hermetikkindustrien som kom som følge av det, med internasjonal suksess i første del av 1900-tallet (Haaland og Nordvik, 1988, s. 65-66). Omstruktureringen ved inngangen til oljealderen, viser at flere rederier la om sin virksomhet for å tettere kunne knyttes opp mot den nye næringen. Den tradisjonelle skipsfarten ble i første omgang omstrukturert til forsyningskip (Nerheim, 1992, s. 228-229). Samtidig er dette en del av et skifte som ikke kun var endrende for Stavanger som det ble vist til innledningsvis, ettersom dette er likhetstrekk med hele kysten i perioden. Deriblant er det lignende tendenser også for Sørlandet, med omstruktureringer blant rederiene til fordel for forsyningskip (Vest-Agder Fylkesmuseum, 2000, s. 87).

Dette skiftet medførte slik glassmonterne viser, til blant annet den kjente plattformtypen «Condeep». Navnet står for «Concrete deep water structure» og var en revolusjonerende norsk innovasjon i forhold til å utvinne olje og gass på dype havområder. Denne skiller seg fra faste stålplattformer som var normalt mellom 1950-1970 årene (Nerheim, 1992, s. 251-252). Denne har spilt en viktig rolle, både for Norge som innovatør innenfor petroleumsbransjen, men også ovenfor Stavanger som industriby, ettersom en lang rekke av disse typene ble bygget i området. Dette er tydelig formidlet i utstilling ved at det legges en viss stolthet i det arbeidet som er blitt gjort. Denne stoltheten kommer ikke bare av omstruktureringen alene, ettersom det også blir vist til eksempler her ovenfor geologiske utfordringer som Norge hadde som utgangspunkt for næringen.

I forhold til det geologiske utgangspunktet, er det spesielt rettet oppmerksomhet mot Norskerenna og Nordsjøen. Norskerenna er nevneverdig i denne omgang ettersom det medfører dypere havnivå, som skiller seg fra kontinentet, med dyp ned til 360 meter. Videre fremgår følgende ovenfor Nordsjøen som operasjonsfelt fra NOM sin side: «Nordsjøen ble snart betegnet som verdens hardeste leteområde for olje og gass». Dette må settes i kontekst med som blir presentert ovenfor Ocean Traveler i utstillingen. Denne var bygd for værforhold i Mexicogulven og slet voldsomt da den ble brukt som leterigg i Nordsjøen.

Videre blir ikke bare historiske utviklingstrekk presentert i sammenheng med Norges evne til å tilpasse seg endringer, men også saksfelt som fremstår som pressende i dagens samfunn som samtidig viser hvordan NOM forholder seg relevant til dagsaktuelle saker. Med dette blir spesielt CO₂-fangning nevnt som et viktig bidrag som næringen har arbeidet for. I den sammenheng nevnes LNG-anlegget (Liquefied Natural Gas) på Melkøya i Hammerfest. Denne er den første av sitt slag i verden som tilbakefører CO₂ til reservoarene for videre lagring og vil fremover være et viktig aspekt sett ovenfor miljøproblematikken. Helheten av det som her har blitt presentert, viser til et vesentlig aspekt for den helhetlige fortellingen som NOM ønsker å presentere ovenfor publikum. Dette går på at norsk innovasjon har en sentral rolle i denne historien, ovenfor hvordan denne prosessen har utviklet seg, og viser trekk til den offentlige historiebruken som Bøe og Knutsen har beskrevet. Ovenfor denne formen er det sentrale hovedmålet å utvikle nasjonal identitet (Bøe og Knutsen, 2013, s. 95-96). Gjennom det som har blitt vist til ovenfor teknologi, viser omstrukturering og innovasjon seg som vesentlige momenter i den norske identiteten. Dette kommer av at Norge, historisk sett har vært og fremdeles er en liten nasjon og at dette er kjennetegn på hvordan det norske samfunnet har endrer seg i sammenheng med konturene av internasjonale endringer.

Den optimismen som fremtrer i sammenheng med teknologiutvikling viser samtidig ikke til en kontinuerlig positiv prosess fra start til slutt. Dette kommer av at også større ulykker og problemer underveis blir vist frem, ettersom også disse innehar en plass i denne historien. Av større problemer som blir tatt opp i denne omgang er Bravo-utblåsningen og Sleipner A-plattformen. Begge utgjør vesentlige nederlag i denne ellers så optimistiske og fremtidsrettede historien. Bravo-utblåsningen kom som et resultat av en ukontrollert utblåsning som førte med seg at olje ble sluppet ut i havet ved Ekofiskfeltet (Smith-Solbakken, M. og Ryggvik, H, 1997, s. 167). Sleipner A viser derimot til en større ulykke for hele teknologioptimismen ved at dette var plattform av typen condeep, som knakk sammen idet den skulle bli transportert ut til feltet.

I motsetning til teknologiutviklingen sett gjennom minimalistiske modeller i glassmonter som blir presentert her, følger utstillingen videre inn på store modeller av oljeplattformene, som gir et mye mer tydelig innblikk i det teknologiske fremskrittet. Disse er i stor grad autentiske ovenfor hva de skal representere, hvor blant annet tidenes største condeeper «Troll A» er godt synlig i denne delen av utstillingen. Gjennom modellene, men også i sammenheng med det som ble vist i glassmonterne, trer et annet aspekt frem som går på bruken av historie til ulike formål, som i denne omgang dreier seg om næringslivet. I den sammenheng nevner globalanalytiker Brita Lundström at ovenfor næringslivet, blir det lagt stor vekt på å fremme *bedriftsidentitet* som en del av prosessen (Lundström, 2004, s. 16). Det som ligger i denne betegnelsen er hvordan selskaper blir presentert gjennom en historisk tolkning.

I forbindelse med bedriftsidentitet nevner Bøe og Knutsen at dette ofte blir presentert gjennom begrepet *storytelling*. Dette går ut på å fortelle en helhetlig historie ovenfor hvordan selskaper har blitt bygd opp over tid, mot det de består av i dag. Innad her er det også trekk fra den lineære fortellingen, hvor det fremgår blant annet det som ligger til grunn for bedriftens eksistens, samt utfordringer og suksesser som bedriften har som en del av sin historie (Bøe og Knutsen, 2013, s. 81-82). Hovedformålet med dette er å skape et positivt bilde av dem ovenfor samfunnet (ibid., s. 82). Storytelling blir ovenfor oljeselskapene, et tydelig element i utstillingen, gjennom at det blir vist til oppstarten samt fremgang og motgang som har ført frem, til slik det blir presentert i dag. Dette gjelder både for norske som vel som internasjonale aktører som blir presentert som en del av denne prosessen. Internasjonale aktører blir i første omgang vist til som viktige for denne utviklingen, som kommer av at oljeselskapenes ekspertise var viktig i første fase av utredningen, ettersom det ikke eksisterte et tilsvarende fagmiljø på dette området i Norge. Dette kommer spesielt frem i samspill med første konsesjonsrunde i 1965, hvor totalt 78 blokker ble fordelt (Hanisch, 1992, s. 59). Blant kjente selskaper ble både Esso, Shell og Philips tildelt flere av blokkene (ibid., s. 63).

Det er tydelig at internasjonale aktører har spilt en viktig rolle innad i denne historien, og blir brukt for fremme en helhetlig fortelling ovenfor forhold som har angått norsk petroleum. Samtidig er ikke dette gjort på en måte som fremmer spesifikke selskaper ovenfor andre. Dette fremtrer blant annet med grunnsteinen til Troll-plattformen hvor det er vedlagt en planket der Norske Shell logoen er synlig, som viser hvordan Norge har samarbeidet med internasjonale aktører. Dette viser at sponsing som nevnt ved inngangspartiet ikke har betydning for hvordan gjenstander som blir gitt til utstillingen skal bli presentert, men enda viktigere, at norsk petroleumshistorie er en fortelling preget av samarbeid.

Dette samarbeidet har ikke bare vært tydelig mellom norske og utenlandske aktører, men også mellom private selskaper og den norske stat som la til grunn for utredningen i første omgang, og dermed la til rette for en videre utvikling av industrien. Den norske stat blir tidlig nevnt som en sentral aktør gjennom de ti oljebud som blir presentert ved stasjonen som omfatter et debattforum. Disse ble utformet i samsvar med oppstarten av industrien for å sikre at private selskaper ikke fikk fullstendig kontroll over virksomheten. Blant annet ble det vedlagt at budene skulle sikre nasjonal styring og kontroll over virksomheten på kontinentalsokkelen (Fuglestad, 2001, s. 15). Dette stemmer overens med konsesjon av blokker som nevnt på forrige side og er ikke et nytt fenomen i Norges historie. Dette kommer av at konsesjon også ble et viktig element ovenfor norske vassdrag, som viser til en lengre norsk tradisjon for å bevare kontroll i sammenheng med utenlandske aktører. Konsesjonslovene på 1900-tallet ble derimot ikke automatisk nedfelt i lov, men kom først som et resultat av den midlertidige Panikkloven i 1906, i frykt for svensk oppkjøp av norsk vannkraft (Thue, 2003, s. 55). Denne ble etter hvert fulgt av ervervsloven av 1909 og 1917 som åpnet for at kraftkommunene skulle få en andel i verdiskapningen (ibid., s. 77).

Gjennom samarbeidet som foregår mellom de ulike aktørene innad i næringen, fremgår det likhetstrekk med den nordiske modellen på dette punktet. Her finnes det ulike definisjoner i hva som ligger i denne modellen, men et kjennetegn er samarbeid. Jon Erik Dølvik nevner i den omgang tre forhold hvor det gjenspeiles samarbeid: Økonomi, organisering i arbeidsliv og offentlig velferd (Dølvik, 2013, s. 47). Videre påpeker Andersen et al. to punkter som viser til lignende trekk: kollektiv risikodeling mellom offentlige og private institusjoner samt åpenhet ovenfor globalisering (Andersen et al., 2007, s. 14). Dette blir brukt som argument for hvorfor de nordiske landene har klart seg såpass bra og viser til hva som ligger til grunn for velferdssamfunnet vi nyter godt av i dag. Her vises trekk fra den offentlige historiebruken gjennom at det norske folk blir identifisert som tilpasningsdyktige for å finne gode løsninger. Samtidig er det også en mer direkte kobling mellom modellen slik det kommer frem, og det Bøe og Knutsen definerer som politisk historiebruk. Ved denne formen vektlegges særlig legitimering, troverdighetsbygging og identitetsbygging (Bøe og Knutsen, 2013, s. 124). Videre blir dette eksemplifisert med nettopp hvordan norske partier historisk sett har fremmet seg selv som velferdspartier i etterkrigstid og brukt den nordiske modellen som argument for arbeidet som har blitt gjort. Innad her er det en forståelse av at partiene har ansett seg selv som de rettmessige forvalterne av velferdsstaten gjennom å presentere dette for velgermassen (ibid., s. 109-116).

Selv om det ikke er noen konkrete partier som blir presentert i utstilling på dette punktet, er det samtidig en underbevisst holdning som kommer frem som tilsier at den nordiske modellen på generelt grunnlag, er det som har ført til at Norge har fått denne økte velstanden. Dette kommer frem gjennom utstillingen som bruker historiske trekk fra norsk petroleum for å vise til modellens grunnlag og funksjon i fortid, nåtid og fremtid. Gjennom både offentlig og politisk historiebruk, har disse sammenfallende tendenser til det historiedidaktiker Bernard Eric Jensen kaller for pragmatisk historieinteresse. Dette skiller seg fra antikvarisk historieinteresse ved at dets formål er å bruke fortiden på en måte som gjør at samtiden skal bli styrt i en bestemt retning inn i fremtiden (Jensen, 2006, s. 67). Derigjennom er det mulig å se hvor vesentlig fortiden spiller inn på forhold som angår nåtiden, som ovenfor disse har stor betydning for det som kommer frem i utstillingen. Modellen kan allikevel ikke ses på som et isolert felt som har vært betydningsfullt for Norge, ettersom denne fremtrer som en del av forlengelsen av en demokratisk tradisjon som er høyt verdsatt i det norske samfunnet og som også blir presentert gjennom utstillingen.

Dette kommer som nevnt frem gjennom *meld. St. 8 Kulturens kraft*, hvor kritisk refleksjon blir inkorporert som et sentralt moment å vektlegge ovenfor kulturlivet, museer inkludert (Kulturdepartementet, 2018, s. 38). Som det allerede har blitt gjennomgått, kommer dette også frem, da spesielt i sammenheng med stasjonen som er bygget opp som et debattforum hvor det er lagt opp til at publikum skal heve sin stemme ovenfor konsekvensene av næringen. Samtidig er dette et element som også har blitt synliggjort gjennom den overordnede delen av læreplanen: «Skolen skal stimulere elevene til å bli aktive medborgere, og gi dem kompetanse til å delta i videreutviklingen av demokratiet i Norge» (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 14).

Petroleumsnæringen blir med dette presentert gjennom demokratiske verdier som en del av norsk identitet ved NOM. Med dette blir det også som Stugu viser til, at det er en kobling mellom historie og identitet. Dette er ikke et nytt fenomen ovenfor museer i Norge, ettersom også andre museer bruker historie for å skape felles verdier i samfunnet. Deriblant viser Morten Aanestad i sin avhandling til fellestrekk som blir presentert gjennom hans analyse av andre verdenskrig, gjennom fire norske krigshistoriske utstillinger:

Fortellingen om motstand fortelles for det meste gjennom et tablå fra en trehytte, og man får assosiasjoner til ”gutta på skauen”. Stereotypiske nasjonale symboler fra kollektivtradisjonen symboliserer det norske, og i dette legges også norske egenskaper. Her gis inntrykket av at motstand og standhaftighet ligger i den norske identiteten. (Aanestad, 2014, s. 108)

Det som kommer frem gjennom historiebruken ovenfor det teknologiske aspektet ved utstillingen går i noe grad vekk fra den åpne fortellingen slik første del av utstillingen viser til. Det blir lagt til grunn at publikum skal få et innblikk i opp- og nedturen i sammenheng med denne delen og derigjennom fått et helhetlig innblikk i prosessen. Allikevel er det i sammenheng med teknologisk innovasjon også preg av lukket fortelling ettersom besøkende i like stor grad blir ledet gjennom prosessen slik NOM ønsker å presentere den, som igjen må ses i sammenheng med de demokratiske verdiene som blir presentert og vektleggingen av disse sett i sammenheng med helheten av norsk petroleum og norsk identitet.

I sammenheng med lukkede fortellinger må kulturhistoriker Kyrre Kverndokk med sin artikkel «Eg veit eg burde grine, alle dei andre grin jo» nevnes. I hans analyse av norske skoleturer med hvite busser til Auschwitz, kommer det frem hvordan dette blir gjort på en veldig spesifikk måte som legger opp til en felles forventning av hva besøkende skal få ut av det. «Forventningen til elevenes følelsesmessige reaksjoner er dermed knyttet til en mer fundamental forventning – til en kollektiv forventning om elevenes rituelle transformasjon» (Kverndokk, 2005, s. 32-33). Det skal samtidig nevnes at det vil være mulighet for tolkning innad i det som blir presentert, men at opplegget i sin helhet i større grad bærer preg av å presentere faste rammer for fortellingen. Her er det med andre ord klare mål for hva elevene skal lære om og på hvilke måter dette skal skje på. Som artikkeltittelen er en indikator på, er det nærmest en kollektiv forventning til hvordan man skal reagere som besøkende. Denne forventningen kommer også frem ovenfor det NOM presenterer på dette punktet, ettersom det blir såpass tydelig at omstrukturering og demokratisk samarbeid har vært vesentlig for utviklingen og at det er det publikum skal få en forståelse av gjennom det som blir presentert.

I forlengelsen av artikkelen til Kverndokk nevnes det på hvite busser sin hjemmeside følgende ovenfor selskapets visjon: «En fremtid med menneskeverd, uten rasisme og ekstremisme» (Hvite busser, 2019). I og for seg er det store og viktige mål som det jobbes mot, men måten det blir gjort på er samtidig av stor betydning for hva besøkende får igjen av opplevelsen. Gjennom analysen av hvite busser sitt arbeid, bruker Kverndokk filosofen Mikhail Bakhtin sin dialogteori. Den omhandler forholdet mellom det monologiske og det dialogiske i anvendelsen av språket for å argumentere for hvordan turen til Auschwitz er lagt opp (Bakhtin, nevnt i Kverndokk, 2005, s. 34). Ovenfor dialogteorien, er det her en forståelse av at monologisering av språket i sammenheng med en utstilling, griper inn i bearbeidelsen og fortolkningen av opplevelsen og som dermed griper direkte inn i opplevelsen (ibid., s. 34). På den måten kan ulike former for historiebruk helhetlig styre oppsettet av en spesifikk utstilling.

Kverndokk bruker videre dialogteorien i samsvar med autoritære samfunn som eksempel der denne prosessen blir tydelig (ibid., s. 34). Her vil ofte en ledende ideologi legge styringsgrunnlaget for hva som er akseptabelt og ønskelig å presentere av historisk materialet. Bøe og Knutsen nevner i denne sammenheng at historie her blir brukt for å legitimere staten og samfunnssystemet (Bøe og Knutsen, 2013, s. 145). Fortellingen om teknologi er allikevel ikke ensbetydende med autoritære styresett. Men samtidig viser det også at det innenfor demokratiske styrer og NOM som representant for petroleumshistorien kan foregå en monologisering av språket som bevisst rettes mot de verdiene som verdsettes høyt i samfunnet og som dermed utgjør et viktig element i det som blir formidlet. Sammenfallende for begge formene for styring er at de ønsker å presentere egnede verdier ovenfor samfunnet og det er først og fremst på dette punktet at det forekommer likhetstrekk, ved at NOM viser til denne stoltheten vi skal ha over de bragdene som har blitt utført i industrien.

Dette trenger ikke nødvendigvis være en dårlig ting, men poenget er først og fremst at det gir en viss fare for tunnelsyn ovenfor det som blir presentert, nettopp fordi det er så sentrale verdier som de ønsker å formidle ovenfor besøkende. Dette går samtidig inn på det Fulsås nevner angående å se historien fra ulike vinklinger for å unngå at det som blir presentert, blir for trangsynt. Innad i denne tolkningen viser det seg samtidig likhetstrekk med kategoriinndelingen som White nevner, som blir styrende for hvordan historien blir fremstilt. I første omgang viser det da sammenheng med den romantiske kategorien, hvor det blir lagt til grunn for at historien vil ende i et endelig mål (White, 2014, s. 150). Gjennom det som blir presentert fremtrer lykkeland betegnelsen som det endelige målet som har kommet til, på bakgrunn av da særlig omstrukturering, innovasjon og demokratiske verdier.

Dette er en naturlig del som man ikke kommer foruten i fortellingen om norsk petroleumsvirksomhet, fordi det er sentrale momenter som har vært viktig for denne utviklingen. Hvordan kan en da snakke om tolking og kritisk refleksjon i sammenheng med demokratiske verdier, hvis den nasjonale stoltheten som hører til denne næringen blir styrende for det som blir presentert? Satt på spissen vil presentasjonen av «lykkeland» som bærende element i utstilling ha innvirkning på identitetskapningen og derav synet på norsk petroleum ettersom det da ville bli vektlagt elementer som ville støttet opp for betydning av næringen for Norge. Denne problematikken er derimot i større grad en utfordring og ikke et direkte problem, nettopp fordi NOM også viser til andre aspekter som går imot denne helhetlige holdningen. Dette gjør også at museet står i kontrast til autoritære styresett fordi de ikke klamrer seg fast til en styrende ideologi som blir styrende innholdet i det som blir fremstilt.

Dette kommer frem gjennom neste del av utstillingen som viser til fysiske gjenstander som har blitt tatt i bruk i sammenheng med offshore arbeidet. Disse omhandler to store dykkerklokker, en redningskapsel og en større ulykke. Til forskjell fra store deler av utstilling frem til dette tidspunktet, er disse intakte gjenstander. De er heller ikke inngjerdet, slik at det vil være mulig å ta å og kjenne på dem, samt kjenne luktene som tilhører eldre objekter. Gjenstandenes autentiske form har i større grad enn modellene, rom for å bli levende. for dykkerklokkenes del, viser disse til svært kummerlige og klaustrofobiske arbeidsforhold som var en del av hverdagen for dykkerne. Det samme kan også sies om redningskapselen, ettersom denne både er trang, kald og nesten ubehagelig å være inni over lengre tid. Ved gjenstandenes levende form har publikum her muligheter til å forstå arbeidet som ble gjort ettersom de selv kan kjenne på kroppen hvordan dette fungerer. Samtidig er det også lagt ved flere mannlige dukker i menneskelig størrelse ved gjenstandene, som både viser til menneskene som tok del i arbeidet og til det maskuline miljøet som var en del av prosessen.

Muligheten for å forstå den menneskelige tilknytningen som disse gjenstandene viser til, kommer spesielt frem ved ulykken som her blir presentert. Gjenstanden er en bit av en bærebjelke fra Alexander I. Kiellandulykken som har blitt revent opp og misformet av de enorme kreftene som var i sving i det ulykken skjedde. Ulykken tok til sammen 123 liv og er den verste arbeidsulykken som har hendt i Norge i moderne tid (Smith-Solbakken og Ryggvik, 1997, s. 203). Denne viser på samme måte som glassmonterne til katastrofale ulykker, men blir presentert på en måte som fremstilles som mye mer traumatisk ettersom besøkende får en større nærhet til gjenstanden, enn det modellene i glassmonterne kan vise til.

Ovenfor gjenstander, er det foruten om det Latour nevner om ting, et element som filosofen Walter Benjamin kaller for «aura» som ligger over denne den. Aura innebærer at en ting har noe historisk unikt over seg som er større enn gjenstanden i seg selv (Benjamin, 1969, s. 4). Skroget i denne omgang har en spesiell aura, ettersom den skiller seg fra hvordan en vanlig anser plattformer. Det at ulykken blir presentert på denne måten, bidrar til å problematisere et vesentlig aspekt ved denne historien og viser tendenser fra BRUDD-prosjektet ettersom den både innehar trekk fra *vanskelige og marginaliserte historier*, men også *problemorientert eller kritisk formidling* (Holmesland, Slettvåg og Frøyland, 2006, s. 10). Dette er samtidig en av de få stasjonene i utstillingen som i størst grad vil variere med tanke på hva besøkende får ut av den. For de fleste viser gjenstanden til en tragisk hendelse, uten at det trenger å vekke noe større appell over dem. Derimot vil det spesielt for lokale eller andre som har kjennskap til det eller blitt berørt av den kunne sterke følelser.

I den sammenheng kan en trekke paralleller til det sosiologen Maurice Halbwachs betegner som *kollektive minne*:

What makes recent memories hang together is not that they are contiguous in times: it is rather that they are part of a totality of thoughts common to a group, the group of people with whom we have a relation at this moment, or with whom we have had a relation on the preceding day or days. To recall them it is hence sufficient that we place ourselves in the perspective of this group, that we adopt its interests and follow the slant of its reflections. (Halbwachs, 1992, s. 52).

Minne i denne konteksten gis betydning ut i fra tanken av vi som gruppe innehar en kollektiv forståelse av fortidige hendelser og derigjennom skaper historiske tradisjoner. Individet er i denne forstand en del av et kollektiv, som foruten egne tanker, deler likhetstrekk med andre innenfor samme gruppe. Dette vil samtidig legge grunnlaget for rammeverket rundt museets utstilling, ettersom den presenterer et innblikk i denne kollektive forståelsen vi har av oss selv. Slik det ble presentert ovenfor teknologioptimismen, men også over mer mørke dager i denne fortellingen slik det kommer frem her. Nora som ble nevnt i forbindelse med museumsbygget, bygger videre på denne kollektive tanken i forhold til stedet som minne og ovenfor gjenstanden fungerer den her som et minneste. Tidligere generasjoners bragder og lidelser blir her en kort men viktig del av fortellingen som særlig for enkelte grupper som har stått det nær vil oppta plass i deres minner. Stedet blir her et område for refleksjon og ettertanke over de falne, ettersom ulike grupper vil ha ulikt forståelse av hendelsene.

På den måten fremtrer gjenstanden som en del av den åpne fortellingen gjennom at besøkende selv har mulighet for å reflektere over dens betydning i henhold til samfunnet rundt, men også til seg selv. Selv om det i første omgang primært vil være en felles forståelse innenfor spesielt lokale grupper som har vokst opp med næringen og direkte eller indirekte har blitt påvirket av ulykkens nærvær, kan den også ovenfor andre grupper av besøkende sette sitt preg, basert på det en til nå har gått gjennom i sammenheng med ulykken som står i kontrast til optimismen. Måten ulykker blir inkorporert som en naturlig del av utstillingen er et vesentlig bidrag for å styrke argumentet for NOM sin utstilling som en åpen fortelling som ikke legger skjul på noe, men fremmer helheten. Med dette trer også en annen vinkling frem, slik White presenterte de ulike kategoriene. Her kan en se til nyanser av tragedien ettersom denne i større grad åpner opp for at historien vil kunne utvikle seg i flere retninger (White, 2014, s. 9). Dette blir en av punktene som kommer frem og som er en del av denne fortellingen.

Gjennom det som har blitt presentert til nå, er det synlig at det er lagt opp til at gjester skal bli preget av det de ser, hører og leser gjennom speilingen som foregår mellom. En speiling som viser oppturer, katastrofer og endringer innad i det norske samfunnet. Det er bevist gjort valg fra museets side som appellerer til både følelser, logikk, og kritisk refleksjon både sett ovenfor menneskene som har hatt sitt arbeid i tilknytning til næringen, men også den teknologiske utviklingen som har påvirket hvordan næringen har spilt en viktig rolle for Norge. I det som har blitt gjennomgått frem til dette punktet i utstillingen er det klare momenter som har hatt innvirkning på utformingen av utstillingen, hvor allikevel åpen fortelling helhetlig fremtrer som et viktig element som preger det som blir presentert.

Mens den delen av utstillingen som hertil har blitt presentert, er det i hovedsak brukt visuelle gjenstander i kombinasjon med lyd, bilde og tekst. Siste del av utstillingen bygger på mye av det samme, men legger også til opplevelsbaserte stasjoner, da først og fremst i paviljongene. Her er det som ved dykkerklokkene lagt opp til at publikum skal få en nærhet til oljevirkksomheten gjennom stasjoner som en kan ta og føle på. Pedagogikkforskeren John Dewey nevner i denne omgang sammenheng mellom aktivitet og kunnskap og at det er gjennom våre handlinger, samt noe å lære om at læringsprosessen foregår (Lillejord, 2015, s. 199-200). I denne omgang er det spesielt i sammenheng med kinetisk/taktil læring som Dunn og Dunn nevner at dette blir presentert. Det første eksemplet på denne tanken blir presentert i etterkant av Kielland-ulykken, gjennom et såkalt «katastroferom», som simulerer en mulig nødsituasjon ved plattformene. Rommet er mørklagt, hvor besøkende må ta og føle seg frem for å finne en vei ut. Denne fungerer i lignende grad som dykkerklokkene ved at en får et innblikk i menneskenes hverdag gjennom denne prosessen. Samtidig er det lite som indikerer at denne har sammenheng med forrige, gjennom å fungere som et minnested ettersom den primært er laget for yngre publikum med fokus på lek og samarbeid.

I etterkant og frem mot avslutningen av utstillingen er det lagt opp flere slike aktiviteter der en får bruke kroppen, for å selv kjenne på hvordan livet og arbeidet ved en plattform fungerer. I det man går ut av katastroferommet, følger veien videre over i en broovergang til paviljongene. I selve overgangen er det lagt inn lydeffekter og filmopptak i skjermer hvor det ellers ville vært vinduer. Opptakene viser klipp fra helikoptre som tar en med på en reise ut i havet. I den man trer inn i paviljongen finner man blant annet et kontrollrom og gjenstander som brukes til brønnboring hengende ned fra taket. Her er det også plassert flere mannlige dukker i menneskelig størrelse på plattformdekket som ved dykkerklokkene. Dette skaper en forståelse for at det fysiske harde arbeidet tradisjonelt sett har vært mannsdominert.

Foruten om aktiviteter innad i paviljongene, er det lagt vekt på elementer som befinner seg på utsiden av selve bygget. Her er det blant annet lagt inn en strømpe som brukes i nødstilfeller for å raskt kunne frakte arbeiderne til trygt grunn. Ettersom strømpen er åpen ovenfor omgivelsene, blir et nytt element trukket frem i utstillingen som ikke har vært tilstede tidligere, nemlig værforhold. Gjennom å forholde seg til sur vind, regnbyger og bølgebrus skapes en autentisk situasjon som en også kan møte på i blant annet Nordsjøen og som viser til et forhold som for mange arbeidere har vært og er en del av realiteten.

Til slutt er det tre elementer som gjenstår før en har gjennomgått museet. Den første av disse er en stasjon som er helhetlig rettet mot klima- og miljøspørsmål, som åpner opp for refleksjon rundt det en har opplevd og vært gjennom. Klimasaken er som nevnt blitt benyttet ved andre stasjoner i utstillingen, da hovedsakelig som et tilleggsmoment til disse stasjonene. Miljøstasjonen er derimot nå under oppussing for å legge opp til en ny utgave, senere i 2019. Hvordan denne vil se ut er foreløpig ikke kjent. Et av problemene som denne stasjonen derimot hadde og som generelt er en gjenganger for miljøsaken i utstillingen, er at speilingen som har visst seg å være et viktig verktøy i utstillingen for å konstruere kunnskap og nærhet mellom utstillingen og besøkende, i mindre grad er gjennomført på dette feltet.

Med andre ord forbli miljø- og klimadebatten i større grad abstrakt, ved at det er vanskeligere å gripe fatt i og derav noe som fremstår som mindre konkretisert. Et eksempel som kan knyttes opp til denne tanken, er at det ved enden av miljøstasjonen før den ble revet, ble lagt opp til at publikum måtte ta et valg, angående om denne menneskeskapte situasjonen var mulig å løse. Dette ble gjort ved at besøkende gikk gjennom en rød eller grønn åpning. Det eneste publikum kunne se når de kom ut av åpningen var tall over hvor mange som mente det var mulig å løse eller ikke. Dette er med å styrke problemet, ved at det blir veldig høytsevendende og vanskelig å gripe fatt i. Samtidig viser klimaforsker Marianne Nitter gjennom sin forskning, at formidling av klima er et tema som er vanskelig emne å få frem på en god måte. Som en del av sitt arbeid, så Nitter blant annet på mulighetene for å inkorporere klima som en del av formidlingen ved museumsinstitusjoner. I forhold til utfordringene dette emnet innehar gjennom formidlingen, kom blant annet følgende frem: «For å forstå de fysiske prinsippene bak klimaendringer, samt karlegging av klimaendringer, har det vist seg nødvendig med kunnskap fra meteorologi, atmosfærekjemi, geofysikk, oseanografi, geologi og botanikk. Trekker en inn samfunnskonsekvenser, må fagområdene utvides ytterligere» (Nitter, 2012, s. 107). Her må altså mange fagfelt inkorporeres for at dette aspektet skal inneha et solid kunnskapsgrunnlag og noe som er vanskelig å gjennomføre i praksis.

Videre fra klimastasjonen fører ruten tilbake til utstillingshallen, hvor en kommer inn på den temporære utstillingen. Som nevnt var dette et viktig tiltak fra museets side for at NOM skulle inneha en ekspertise på fagområdet, gjennom blant annet skiftende utstillinger (Meek, 2000, s. 66-67). Den temporære utstillingen viser med dette både at forskning som blir utført av NOM er et viktig element for å holde seg oppdaterte på fagfeltet, men også det faktum at nye ting blir presentert, som det ikke har blitt gjort tidligere. Dette er spesielt viktig for et museum som NOM, nettopp på grunn av at det er en historie som skjer fortløpende i tid. Den temporære utstillingen som står for øyeblikket heter *20 ting og en tang*. Dette er et ordspill som har blitt brukt, ettersom stasjonen tar for seg 20 fysiske gjenstander som har sammenheng med petroleumsnæringens historie, samt en tang som har blitt brukt. Ovenfor gjenstandene er det blant annet stilt ut klær som har blitt brukt av arbeidere som har tatt del i denne prosessen, mens tangen har en spesiell historie i seg selv. Tangen er på ingen måte spesiell i seg selv, men det er samtidig denne tangen som ble brukt for å få kontroll på Bravo-utblåsningen.

Foruten om stasjonene som utstillingen består av, er det utplassert flere lyttebokser rundt om i lokalet som utgjør det siste momentet i utstillingen. Disse er ikke tilknyttet noen spesifikk stasjon, men har tilknytning til dokumentasjonsprosjektet om *Draugen* som nevnt i sammenheng med historiografidelen. Lytteboksene forteller korte historier som skildrer hverdagslivet til ulike mennesker som har hatt sitt arbeid tilknyttet plattformen. Det er samtidig først ved disse boksene at vi får et kvinnelig perspektiv på forholdene ved plattformen. Dette er viktig, både ved at det kan appellere til kvinnelige besøkende, men spesielt fordi at det gir et mye mer helhetlig bilde av hvordan mennesker har vært en viktig del av denne prosessen. Ved hver lytteboks er det i tillegg lagt ved gjenstander som har tilknytning til historiene. Det faktum av prosjektet er knyttet opp mot *Draugen* bidrar også til å fortelle en historie som langt overgår lokale forhold i Stavanger som filmen innledningsvis viste til. Dette må ses i sammenheng med utviklingen i næringen, ettersom det i mai 1979 ble åpnet for oljeleting nord for 62. breddegrad (Smith-Solbakken og Ryggvik, 1997, s. 196).

Det at kvinner blir inkludert på måten som det blir gjort på, må ses i sammenheng med det Melve nevner angående historieskriving som et produkt av tiden det ble skrevet i. Videre påpeker Eriksen at sosialhistorie og spesielt promoteringen av kvinnes betydning i historien, kom særlig fra 1970-tallet og utover (Eriksen, 2010, s. 67). Også historikerne Knut Grove og Jan Heiret viser til hvordan etableringen av arbeidslivshistorie som eget forskningsfelt blir tidfestet til samme perioden (Grove og Heiret, 2013, s. 176). Dette vil bli nøyere gjennomgått i samsvar med menneskets betydning for den røde tråden i fortellingen.

3.4 NOM sin historiekultur

Gjennom det som har blitt presentert i utstillingen forholder NOM seg til et stort mangfold av aspekter som blir presentert gjennom tilsvarende gjenstander, modeller og visuelle elementer. Måten dette har blitt gjort på ovenfor fortellingen de prøver å fremme, viser til det historikerne Lise Kvande og Nils Naastad betegner som *historiekultur*. Begrepet blir sett i sammenheng med blant annet kilder, artefakter og historiske fremstillinger som preger samfunnet (Kvande og Naastad, 2016, s. 45). Dette har igjen sammenheng med historiebruken som NOM vektlegger i sin fremstilling, ettersom historiebruk forblir anvendelsen av historiekulturen (Bøe og Knutsen, 2013, s. 16). Her er det også en sammenheng mellom historiebruken og det museologiske grunnlaget for museets funksjon. For NOM sin del, preges historiekulturen av særlig to større aspekter, som kommer frem gjennom de demokratiske verdiene i utstillingen.

For det første har dette sammenheng med det Bakhtin nevner angående monologisering av språket, hvor disse verdiene blir vist frem gjennom spesielt den nordiske modellen ovenfor kjerneverdier i det norske samfunnet og at petroleumsindustrien, slik vi kjenner den i dag, bygger på dette grunnlaget. Dette blir støttet opp i sammenheng med et historisk grunnlag for omstrukturering og innovasjon som sammen viser til en stolthet besøkende skal få ovenfor de bragdene en liten nasjon som Norge har gjort. Disse verdiene blir med dette presentert som kollektive verdier i det norske samfunnet og dermed også en del av identitetens grunnlaget.

Det som blir spesielt trukket frem her, kan settes i sammenheng med det Foucault nevner innledningsvis ovenfor struktureringen av verden rundt oss. Det som ligger videre i denne tanken, foruten det som ble nevnt i sammenheng Carl Von Linne sin inndeling, er at dette tilhørte en spesifikk tidsalder som etter hvert ble erstattet med en mer allmenn forståelse ovenfor mulighetene til erkjennelse overhodet (Foucault, 1996, s. 224-225). Det sentrale i argumentasjonen er først og fremst at ulike perioder er preget av ulik erkjennelse, altså at hvordan man forstår og tar i bruk verden rundt seg, forandrer seg med tiden (ibid., s. 16). For Norges del kan en trekke en lengre sammenheng ovenfor nasjonsbygging som Eriksen nevnte, som ble sentral for utviklingen av museer på 1800- og 1900-tallet. Det vil ikke si at nasjonsbygging er det som trer frem gjennom de demokratiske verdiene, men at det sammenhengene gjennom Norges eksistens har vært formål som har vært ønskelig å presentere utad som skal speile det norske samfunnet. Moderne tid viser at de demokratiske verdier blir såpass høyt verdsatt, at de også fremtrer som en del en epoken, slik Foucault deler dem inn i, etter hva som blir det sentrale, for forståelsen av verden rundt seg.

Dette betyr ikke dermed at det ligger noe negativt i dette, men det viser til hvilke holdninger og perspektiver som er viktige for Norge å presentere, som også gjør seg synlig i museer. Samtidig er dette bare et trekk som ikke presenterer helheten av utstillingen, men det viser samtidig at det også i demokratiske land og museer blir presentert egnede verdier ovenfor publikum som skal gjenspeile hva den norske stat står for. Hvordan kan så NOM presentere en helhetlig historie, når det eksisterer såpass klare formål for hva som er ønskelig å presentere? Antropolog Anders Johansen diskuterte innenfor denne tanken gjennom et foredrag angående museers rolle. Her ble det argumentert for at museer kunne være institusjoner for historiekunnskap eller identitet, men ikke begge (Johansen referert i Hylland, 2017, s. 88). Tanken kom av at fokus på identitet ville ha fravær av andre perspektiver i utformingen og dermed være styrende for hva publikum får innblikk i.

Dette er derimot ikke tilfellet, slik det kommer frem i utstillingen som viser til det andre aspektet som kommer frem gjennom de samme demokratiske verdiene. Tilsvarende legger de samme verdiene opp for å presentere en helhetlig fortelling som kommer frem gjennom mangfoldet av aspekter som blir presentert og som i sammenheng med det Stradling nevner angående flerperspektivitet er vedlagt for å fremme en helhetlig historie. På tross av at det legges vekt på å fremme norske verdier i sammenheng med bragder i petroleumsnæringen, så kommer det allikevel frem at selve grunnlaget for et demokratisk samfunn er folket.

Både i forbindelse med teknologi og innovasjon blir det presentert ulykker, som viser at det fremdeles skjer feil, også innenfor dette systemet, som gjør at det allerede her skiller seg fra monologiseringen sett ovenfor autoritære stater. Men også videre i utstillingen blir både ulykker men og samfunnsproblemer som har kommet som et resultat av næringen nevnt i såpass stor grad, da spesielt i sammenheng med næringens avhengighet og miljøproblem. Den påfallende avhengigheten som næringen har ført til, er et problem som gjelder for Norge som helhet. Blant annet viser tall fra SSB at det var ca. 50 000 færre sysselsatte i næringen mellom 2013 og 2016 som et resultat av oljenedgangen (Hungnes, 2016). Med andre ord er det snakk om store endringer når det først er dårlige perioder. Også med miljøproblematikken, er det en indikasjon på at dette er et problem som ikke skal holdes utenfor den offentlige debatten og som derigjennom legger opp til at publikums tolkning får betydning for hva vi videre kan gjøre for å endre dette. Det er også gjennom disse verdiene i sammenheng med åpenheten ovenfor aspekter ved fortellingen at lykkeland betegnelsen bare forblir en del av helheten. Selv om næringen har medført endringer, er ikke disse kun forbehold en idyllisert fremstilling ettersom omveltningene ikke kun har ført til positive endringer på lang sikt.

Kapittel 4 Den røde tråden i fortellingen

4.1 Den åpne fortellingen

For å nå kunne anse en rød tråd i denne fortellingen, må dette først og fremst ses i sammenheng med den åpne fortellingen som NOM presenter. Dette er sentralt ettersom dette viser hvor stort feltet er og hvor mye NOM må forholde seg til for å kunne presentere en helhetlig fortelling og være et nasjonalt senter for kunnskap på dette feltet, slik det ble presentert i sammenheng med vedtektene ved dannelsen. Det gjennomgangen har vist til er at fortellingen om norsk petroleum er en kort, men allikevel en lang fortelling, fordi det var en såpass stor omveltning i det norske industrisamfunnet. Denne helhetlige prosessen påvirket både offentlige og private aktører i stor grad, men også hele det norske samfunnet ble endret og derigjennom enkeltmenneskene som utgjør dette samfunnet. Dette prøver også NOM å vise til gjennom en åpen fortelling hvor det blir presentert ulike aspekter i samsvar med gjenstander, modeller og visuelle effekter som skal appellere til ulike grupper av besøkende, samtidig som det legges til grunn for en formidling hvor alle skal ha mulighet til å forstå.

Det som blir presentert viser samtidig trekk til det historiker Nils H. Fuglestad viste til, gjennom hans beskrivelse av utstillingen ved åpningen av museet: «...I tillegg har historien mange av eventyrets ingredienser i seg. Det handler om gigantiske funn, heroiske bragder, tragiske ulykker, ufattelige pengestrømmer, teknologiske sprang, grenser som stadig flyttes, miljømessige utfordringer og samfunnsmessige endringer» (Fuglestad, 1999, s. 80). Med andre ord er det sammenfallende likheter ovenfor det som NOM har som grunnlag å presentere fra dets begynnelse og frem til i dag. Dette viser at mye av grunnlaget for museets eksistens har vedvart over tid, men som også blir lagt vekt på gjennom deres nye *strategi og virksomhetsplan 2016-2020* (Norsk Oljemuseum, 2016, s. 3). I den nye planen er fokuset rettet inn mot å fortsette arbeidet som museet la til grunn i første omgang, samt dets videre ansvar for å være en institusjon for kunnskap innenfor sitt fagområde i samtid. Deriblant er forskning særlig blitt fremhevet for å styrke kompetansen og videre drift av museet, hvor det blir tydelig poengtert at NOM selv ønsker å inneha en selvstendig rolle i arbeidet:

For Norsk Oljemuseum (NOM) er det et mål at forskningen skal produsere ny kunnskap og bidra til «den norske kunnskapsallmenningen». Forskningen bør skje ut fra museets formål og rolle. Kunnskapsutvikling er et viktig grunnlag for innsamling, dokumentasjon, formidling og publisering ved museet. Ambisjonene skal være tydelige og realistiske, og ha en lang tidshorisont. (Norsk Oljemuseum, 2016, s. 2)

Den åpne fortellingen som NOM presenter, medfører samtidig en problematikk i sammenheng med den røde tråden i fortellingen. Dette kommer av at det er en historie som har mange elementer i seg, som museet må forholde seg til, for å kunne fremstå som objektiv og ikke få tunnelsyn. I den sammenheng nevner historiker Knut Kjeldstadli følgende ovenfor historieskriving som skal forholde seg til mange elementer på samme tid:

Problemet er bare at tråden kan bli fælt tyn, i betydningen abstrakt, fordi vi skal prøve å si noe viktig og generelt om mange emner over et stort tidsrom på begrenset plass. Uansett hvordan en søker å skjære ned på stoffmengden, står altså en objektivistisk tilnærming ovenfor problemer. (Kjeldstadli, 1999, s. 278).

Selv om Kjeldstadli i første omgang drøfter utfordringer i sammenheng med historieskriving generelt, er dette en gjenganger som er tydelig i NOM sin utstilling. I forlengelsen av åpenhet ovenfor publikum samt at de skal forholde seg objektive til en historie som innebærer mange elementer over et kort tidsrom, er det i gjennomgangen få indikatorer på det er satt begrensninger på hva som er mulig å presentere. Dette står i kontrast til det som har blitt nevnt i sammenheng med autoritære stater, hvor det i større grad bærer preg av lukkede fortellinger. Dette er et element som fremtrer, ikke kun på grunn av mengden som er relevant, men også på grunn av at det er en historie som skjer forløpende, noe Stugu også påpeker i sin analyse av moderne norsk historie:

Å kartlegge dei historiske utviklingslinjene i den næraste fortida er utfordranede, ikkje berre fordi hendingane ligg så nær at det er vanskelig å sjå kva som er viktig, men også fordi for mange av linjene held fram inn i ei usikker framtid. Den fortida ein prøver å få oversikt over, er såleis uavslutta og uferdig. (Stugu, 2012, s. 291).

Dette fører videre til at Stugu i sin oppdeling og kategorisering av moderne norsk historie, definerer *Oljelandet* som perioden mellom 1973-1995. Startåret er lagt til oljekrisen høsten 1973, som synliggjorde et skiftet i den stabile industriveksten i Vest-Europa og dermed også for Norges del (ibid., s. 227). Samtidig er sluttåret lagt ved, ikke først og fremst fordi petroleumsnæringen mistet sin betydning, men fordi det dukket opp nye momenter som medførte at fortellingen gikk inn i en ny fase, hvor elementer som globalisering, internett og miljøproblem begynte å spille viktige roller (ibid., s. 291-303). Med dette blir det vanskelig å fremme en lineær fortelling slik Bøe presenterer det. Samtidig gir aspektene som har blitt presentert, mulighet for å anse det som videre vil bli betegnet som de tre *bærende elementene* i denne historien, som her utgjør den røde tråden i fortellingen.

4.2 Fortellingen om menneskene

Disse tre bærende elementene, er bygget opp på bakgrunn av det utstillingen viser til, i sammenheng med det både Fulsås og Stradling nevner angående å forholde seg til ulike perspektiver for å få et mer helhetlig bilde. Det som ligger i definisjonen bærende element, er aspekter som spiller en vesentlig rolle i det NOM presenterer og som gjentatte ganger blir presenter ovenfor publikum. Disse kan også settes sammen med det Beitman nevner angående å anlegge orden og struktur i vår tilværelse. De tre er da: *fortellingen om menneskene* i setting av menneskelig påvirkningskraft som gjorde prosessen mulig for Norges del. Dette kommer frem allerede i filmen «oljeunge» men også i etterkant, i sammenheng med plakatene hvor det som nevnt først ble lagt frem at det ikke var et grunnlag for oljevirkosomhet i Nordsjøen, som viser til at dette har vært en krevende prosess, hvor det også har forekommet menneskelig feil. Denne menneskelige feilen kommer også spesielt frem i sammenheng med ulykkene, som samtidig viser til realiteten av denne historien. Videre er *fortellingen om teknologien* og dens utviklingen i sammenheng med Norge som innovatør på norsk sokkel essensiell ettersom den spiller inn på hvordan Norge har klart å bli en stor aktør på dette feltet. Siste punktet er *fortellingen om konsekvensene* som opptar både det rent fysiske aspektet ved miljøproblemene, men også konsekvensene næringen i sin helhet har hatt for Norges del og hva det videre vil føre til i en usikker fremtid.

Den første av de tre vil bli omtalt i dette delkapitlet og vil primært bli satt i sammenheng med lytteboksene som er utplassert rundt om i museets utstilling. Selv om disse, som nevnt ikke tilhører en spesifikk stasjon, er de i forlengelsen av det utstillingen legger opp til, et sentralt bidrag til fortellingen om menneskene som oljehistorien er knyttet opp mot, samtidig som de inngår som en viktig element i forskningen som blir gjort ved museet. Grunnen for at disse vil bli spesielt vektlagt har sammenheng med at de i forlengelsen av gjenstander som blir presentert i museet, viser til et nytt element som har betydning for hvordan besøkende kan få et nytt innblikk i denne fortellingen. Dette går da på muntlige fortellinger som gir en helt annen nærhet til det som blir presentert. Ambrose og Paine, vektlegger følgende angående muntlig historiebruk:

Oral history is a technique and a hobby which has enlisted the enthusiasm of all sorts of people, from schoolchildren to professional historians. It is something everyone can get involved in, it can illuminate almost any aspect of life, it can create a valuable permanent record and it gives great enjoyment and satisfaction to all involved (Ambrose og Paine, 1993, s. 147).

De muntlige fortellingene er korte og informative, men allikevel lange nok til at man får et innblikk i livssituasjon til enkeltmenneskene på det aktuelle tidspunktet. I kombinasjon med gjenstandene som er vedlagt, blir disse tolket på bakgrunn av det som blir fortalt. Med andre ord er det ikke lengre kun en tolkning og konstruksjon av hva gjenstandene kan omhandle, slik gjenstandene ellers i museet legger opp til, ettersom de her får en klar betydning gjennom det som blir fortalt. Allikevel vil det heller ikke her være en fasit over hva besøkende vil få ut av dem, men det pedagogiske utgangspunktet legger et solid grunnlag for variert forståelse av innholdet. Historiene er for de fleste, i større grad mulig å komme tettere innpå, ettersom de tar opp problemer, som en kan kjenne seg igjen i og som i større grad reflekterer over på vanlige mennesker, slik også filmen «oljeunge» legger opp til. Med andre ord er det ikke kun forhold som angår arbeidet på plattformen, men også andre aspekter som økte lønninger uten særlig utdanning, være borte fra familien over lengre perioder og kanskje det viktigste som kommer frem: kvinner i industrien. Det mest sentrale for boksene er at det åpner opp for et kjønnsaspekt i utstillingen som ellers bærer preg av kjønnsnøytralitet og som derigjennom er med å fremme et nytt aspekt som er med på å utfylle denne fortellingen.

Det at boksene innehar kvinnelige og mannlige karakterer gir et innblikk i den overordnede holdningen i å presentere de aspektene som har vært til stedet i denne historien, slik også resterende elementer i utstillingen er bygget på, for i størst mulig grad presentere en objektiv fortelling. Å stemple NOM som progressiv og foregangsmodell med tanke på å anse et kjønnsaspekt ved sin utstilling, skal en allikevel være forsiktig med å uttrykke. Derimot innebærer den samlede vurderingen av det som blir presentert, indikatorer på at et kjønnsaspekt innehar en viktig posisjon i denne fortellingen.

Dette er sentralt fordi det utfordrer tanken om et mannsdominert arbeidsliv innenfor en svært viktig del av norsk industrihistorie, slik det ellers har blitt vist til i utstilling i sammenheng med de mannlige dukkene som er å se både ved dykkerklokkene og på plattformdekket. Gjennom at dukkene blir lagt ved, kommer det ikke bare frem at menn har drevet med dette arbeidet, det viser samtidig trekk til det Halbwachs viser til i sammenheng med det kollektive minne vi har til denne typen arbeid på norsk sokkel:

Behind a title, a virtue, or a quality, society immediately perceives those who possess them. Those groups and persons exist in the passage of time and leave their traces in the memory of people. In this sense, there is no social idea that would not at the same time be a recollection of the society. (Halbwachs, 1992, s. 188).

Det som gjør det så spesielt at kvinner blir nevnt innad i denne prosessen, er ikke bare at det utfordrer arbeidslivet, men også fordi at i sammenheng med offshore arbeidet blir et nytt begrep etablert i den sammenheng: «En oljeplattform er hva samfunnsforskere kaller en total institusjon – et 24 timers samfunn, hvor arbeid og fritid, sosialt samvær og privatliv er integrert i en felles og avgrenset verden, mer eller mindre totalt avstengt fra samfunnet utenfor» (Gjerde, 2001, s. 71). Dette må ses i sammenheng med det Eriksen nevner i sammenheng med promotering av kvinnenes betydning, slik det ble nevnt på side 34. Dette inngår i en større arbeidslivshistorie med trekk helt tilbake til 1920-tallet, med elementer som arbeidstilhørighet, arbeidsmiljø og arbeiderkultur (Grove og Heiret, 2013, s. 177). Disse trekkene her kommer også frem, da i samspill med kvinnens inntog i arbeidslivet.

Kvinner i arbeid er i seg selv et viktig element i nyere norsk historie, men i sammenheng med offshore arbeidet, som betegnes som total institusjon bryter det også med en lang tradisjon for arbeid som lenge har blitt forbundet med menn. Historisk sett har norske sjøfolk kunne blitt kategorisert innenfor denne formen, da i sammenheng med lange perioder til sjøs og tilsvarende isolasjon som resultat av dette. I moderne tid kan en finne tilsvarende forhold innad i militære baser hvor en bor, jobber og lever innenfor et avgrenset område i nær kontakt med et begrenset antall mennesker. Et felles kjennetegn for disse institusjonene, er at de tradisjonelt har bestått primært av menn. Dette har igjen medført at det har blitt utviklet en mannsdominert kultur med særegne vaner, regler og ritualer som skiller seg fra det sivile livet utenom. Ved at kvinner nå blir inkludert i denne prosessen gjennom offshorearbeid, vokser det også frem et ny form for arbeidskultur. Kjønnssaspektet utfordrer denne tankegangen og legger grunnlaget for at publikum har mulighet for å anse at dette svartmalte bilde ikke er representativt for petroleumsnæringen, slik det har vært med tidligere næringer. Samtidig viser det også til at kvinner fikk betydning for omstruktureringen i sysselsettingsmønsteret etter oljens inntog. Denne omstruktureringen ble like viktig for sosiale endringer innad i samfunnet som omstruktureringen fra skipsfart til olje ble vesentlig for industrien.

Det faktum at disse endringene blir presentert i museer, har sammenheng med det antropolog og kjønnsforsker Merete Lie nevner angående kvinner i museer generelt. Lie nevner her at det har blitt opprettet egne kvinnemuseer i nyere tid, nettopp fordi kvinners liv og virksomhet ikke har fått den plassen de fortjener i museene, samt at museenes fremstillinger av kjønnsforskjeller ofte er stereotyp (Lie, 2010, s. 151). Videre kommer det frem at det bare er et slikt museum i Norge, som er kvinnemuseet i tilknytning til Dagny Juels barndomshjem i Kongsvinger, som er en del av et nettverk av kvinnemuseer over hele verden. (ibid., s. 151).

I forhold til hva slags historie utviklingen har hatt på dette feltet, nevner historiker Eirinn Larsen tre sentrale hendelser i den feministiske historiografien i Norge etter at etableringen av kvinne- og kjønns historie som et historiefaglig felt ble en realitet i Norge (Larsen, 2013, s. 148-149). For det første ble det for kvinnehistorien at en ikke bare var opptatt av å se hvordan historien påvirket kvinner og omvendt, men også i forhold til hvordan kjønn som en grunnleggende sosial struktur, bidro til å forme historiske prosesser og aktører (ibid., s. 152). Videre har det vært et sterkt ønske om å presentere historie med forankring i empirisk forskning og derigjennom at forskningen har betydning for alle historiske fenomener og prosesser hvor slikt blir inkludert (ibid., s. 153-156). Sist men ikke minst ble det sentralt å fremme integrering i norsk historieskriving (ibid., s. 156). Dette er elementer som går igjen ved boksene, ettersom de har kommet som resultat av dokumentasjonsforskning på feltet, som bidrar til å fremheve at kvinner har spilt og fortsatt spiller en viktig rolle innad i denne historien.

Samtidig blir det i forlengelsen av blant annet kvinnekultur et større fokus på abstrakte faglige problemstillinger fremfor en ren fortelling om gamle ting (Eriksen, 2010, s. 67). Med andre ord ble det sentralt å problematisere måten historie hadde blitt presentert på tidligere og i større grad nå stille spørsmål ved etablerte sannheter og grave dypere for å fremme en del av historien som i mindre grad tidligere hadde blitt synliggjort. Utviklingen av kvinne- og kjønns historie kan med andre ord ikke forstås som et isolert fenomen, men må i større grad knyttes opp mot den historiske utviklingen feltet har hatt og som NOM har tatt del i, ikke først ved det nåværende prosjektet, men også tidligere som viser hvilken betydning dette har hatt.

I den sammenheng nevner Gjerde i forbindelse med en tidligere utstilling med fokus på kvinner kalt «Jenter i oljå», at det fra oppstarten av petroleumsvirksomheten i Norge, var et tidlig engasjement blant kvinner for å ta del i virksomheten (Gjerde, 2001, s. 69). I første omgang var disse tilknyttet arbeidet på land, innenfor fagområder som sekretærer, catering og regnskap tilknyttet oljeselskaper og tilsvarende leverandørindustrien (ibid., s. 69). Derimot medførte likestillingsloven av 1978 at kvinner kom inn i offshorevirksomheten, som det ikke hadde vært snakk om før loven kom (ibid., s. 69-70). Loven som gjorde det forbudt å diskriminere på bakgrunn av kjønn, medførte at det ble lagt til rette for boligkvartering og toalettforhold for begge kjønn på plattformene. Stugu nevner på bakgrunn av det her, at økningen i yrkesdeltakelse blant kvinner henger sammen med endringer i struktur og holdninger, det trengtes flere kvinner i arbeid for å dekke arbeidsoppgavene samtidig som offentlige goder gjorde det mulig for kvinner å ta del i arbeidstokken (Stugu, 2012, s. 232).

I forlengelse av loven, ble sysselsettingsmønsteret endret i retning av stadig flere kvinnelige medarbeidere i oljevirkosomheten og da også på plattformene. I sammenheng med «Jenter i Oljå» utstilling legger Gjerde frem tall fra 1979 til 2000 over sysselsettingsmønsteret i oljerettet næring. Innad her viser tallene at det var en økning fra 3015 kvinner i 1979 i industrien til 11276 i år 2000 (Gjerde, 2001, s. 70). Dette er tall fra hele næringen, slik at ikke alle disse jobbet offshore men samtidig viser det hvilke utvikling det har vært, som innehar en sentral plass i Norgeshistorien i forhold til at likestilling mellom kjønnene ble et faktum i arbeidslivet. Dette viser samtidig til de nevnte demokratiske verdiene som det har blitt argumentert for, har blitt høyt verdsatt ovenfor utstillingen og som her blir presentert.

Selv om antall kvinner i oljerelatert næring har økt siden 2000, viser tall fra 2016 at sysselsettingen i næringen fremdeles er mannsdominert ved at menn utgjør i underkant av 80 prosent av sysselsettingen (Ekeland, 2016, s. 18). Samtidig er aktualisering av kvinner i industrien et viktig moment i sammenheng med tanken om NOM som et debattforum, slik det ble nevnt i sammenheng med samfunns- og miljø saker. Dette kommer av to årsaker, for det første ved at flere aspekter ved sysselsettingsmønsteret blir presentert legger det opp til at flere nyanser som kan bli betraktet av besøkende og dermed flere elementer som speiler realiteten av samfunnet og som fremtrer i interaksjon mellom boksene og publikum. For det andre viser NOM gjennom tidligere arbeid samt det som blir presentert i dag, at fremming av menneskene som gjorde prosessen mulig er vesentlig for å presentere en helhetlig historie. Dette styrket museets bilde utad, gjennom dets håndtering av mangfoldet som eksisterer.

Foruten om lytteboksene bærer utstillingen, i stor grad preg av kjønnsnøytralitet. Dette innebærer at gjenstandene, i liten grad viser menneskene bak dem og fremstår i all hovedsak som verktøy som har hatt spesifikke funksjoner innenfor næringen. Det en derimot kan få et innsyn i, er som Lie har analysert i *tingenes kjønn*, at det er en korrelasjon mellom kjønn og ting på museer. For Lie sin del blir det problematisert hvordan ting kan inneha kjønn når det forekommer en rådende forståelse av at teknologisk utvikling er knyttet til vitenskap. Dette er med å styrke nøytraliteten rundt gjenstander som blir presentert for publikum (Lie, 2010, s. 152). Allikevel er det som nevnt, slik Latour presenterer ting som en sosial konstruksjon hvor vi tillegger det en mening, også en sammenheng med hvordan Lie kobler sammen kjønn og ting. Ved at gjenstander kobles til meningskjeder, blir gjenstandens form, farge og størrelse viktige faktorer for å skape assosiasjoner til maskulinitet og femininitet (ibid., s. 157). Dette blir også mulig å se i sammenheng med dukkene som er hengt ut, men også i den temporære utstillingen som viser til elementer som har vært i bruk av mennesker.

Gjennom at teknologiutviklingen som blir presentert, i all hovedsak forholder seg kjønnsnøytral i presentasjonen er det derimot et annet moment som har betydning for kjønnsaspektet og derigjennom menneskets betydning for industrien. I den sammenheng nevner arkeolog Torgeir Rinke Bangstad, i forbindelse med speiling som Preziosi benytter seg av, at speilet i seg selv er et uttrykk for den forpliktelsen museer selv har ovenfor å identifisere det som er fraværende, utelatt og glemt (Bangstad, 2017, s. 68). I den forstand er det ikke uttrykkelig kjønnspektivet alene gjennom gjenstandene som gjør dette aspektet til en viktig del av utstillingen med derimot det faktum at fokuset på ulike vinklinger legger opp til at kjønn blir inkludert på en måte som styrker argumentasjonen i utstillingen. Dette kan en også se i sammenheng med spillefilmen og ved plakatene innledningsvis, ettersom det her vektlegges hva slags forhold både lokale så vel som internasjonale aktører har hatt til denne prosessen, hvor det i kjernen av næringen var mennesker som gjorde det umulige, mulig.

Grunnlaget for styrkingen presentert gjennom fokus på kvinner i denne settingen er sentralt, ettersom teknologiutviklingen ikke kan forklare hele historien alene og derfor fungerer et kjønnsaspekt som en inngangsport for publikum. Ved at flere vinklinger blir presentert er muligheten større, for å se hva som har skjedd underveis i denne prosessen. Foruten at dens mangel ikke ville gitt det samme menneskelige aspektet som ved dens tilstedeværelse gjør rede for, er det sentralt ettersom det viser at forskningen som blir gjort ved NOM spiller en aktiv rolle i å utfylle vesentlige aspekter ved historien parallelt som historien utfolder seg. Som det ble nevnt, er det vanskelig å argumentere for at NOM er en foregangsmodell med tanke på å anse et kjønnsaspekt som en vesentlig del av det som blir presentert ettersom de ikke er de første til å gjøre dette. Det en derimot kan se er at NOM er en foregangsmodell på, er at forskning tidlig ble ansett som en viktig funksjon for at fremstillingen skulle bli presentert på en god måte. Den stiller seg sånn sett mye tidligere enn *St.meld. nr. 49 Framtidas Museum (2008-2009)* hvor forskning ble ansett som et viktig mål for videre styrking av museumssektoren (Kultur- og kirkedepartementet, 2009, s. 11-13).

Dette gjenspeiles også i det Johnsen og Vaage nevner, ovenfor å forholde seg til lokale så vel som utenlandske besøkende. Her blir det blant annet nevnt at condeeperen og borekroner ikke er en selvfølgelig del for alle og at det derfor må legges vekt på andre innfallsvinkler (Johnsen og Vaage, 1999, s. 74). Dette kommer tydelig frem gjennom blant annet forskningsarbeidet som gir grunnlag for ny innsikt i petroleumsnæringen. Samtidig viser forskningen til en historie som langt overgår Stavangers grenser. Dette er et viktig element, ettersom det viser til en historie som har påvirket lokale, så vel som nasjonale og internasjonale forhold.

4.3 Fortellingen om teknologien

I forlengelsen av menneskene som gjorde petroleumseventyret mulig, fremstår teknologisk innovasjon som en sentral del av fortsettelsen på denne fortellingen ettersom det gjentatte ganger blir presentert i utstillingen og som det ble diskutert i sammenheng med historiekulturen til NOM er et vesentlig moment å fremme. Foruten om dette vektlegges det som sagt også en viss stolthet i dette arbeidet, da spesielt i sammenheng med offentlig historiebruk hvor det vektlegges omstrukturering og innovasjon som et norsk fenomen.

Samtidig er det som det har blitt nevnt ikke kun en rendyrking av disse momentene som trer frem som står i kontrast til industrimuseet i Chicago som Conn nevnte. Videre skriver Conn ovenfor dette museet, og museer generelt, at teknologiske fremskritt historisk sett har blitt brukt i museer for å fremme nasjonale prestasjoner som ofte var sponset av private selskaper og at dette blir gjort for å fremme selskapenes produkter ovenfor omverden (Conn, 2011 s. 502). Ved Conn sin argumentasjon synliggjøres et slags symbioseforhold mellom private og offentlige aktører, hvor begge gagnar på promoteringen som blir gjort innad i museet. For de private selskapene er det snakk om en promotering av deres ingeniørkunst som blir vist frem til offentligheten, mens det for statens del blir brukt for å fremme nasjonale prestasjoner som argument for nasjonal stolthet over ens egen historie slik det også blir gjort i utstillingen.

Allikevel blir ikke den nasjonale stoltheten som spesielt besøkende fra Norge skal få gjennom fremstillingen, ledende i et ideologisk arrangert spill for å fremme verken staten eller aktørene slik Conn argumenterer for, nettopp på grunn av at ulykker blir trukket frem som en del av prosessen og at ingen av aktørene blir gitt en overveiende rolle. Det at ingen aktører blir promotert ovenfor andre gjør også at Statoil og nå Equinor ikke har fått en betydelig rolle innad i denne utstilling, som viser en motsetning til det en kan tenke om dette forholdet i utgangspunktet. Dette kommer på tross av det som blir presentert på side 11 angående økonomiske tilskudd til museet hvor Olje- og energidepartementet er en betydelig bidragsyter, som kommer på toppen av det Staten allerede bevilget ved byggingen av museet, som tilsvarte ca. en tredjedel av den totale byggesummen (Gjerde, 2007, s. 24). Samtidig blir ikke selskapet gitt betydelig rang over andre selskaper som har tatt del i denne prosessen, til tross for at Statoil har eksistert siden 1972 (Hanisch, 1992, s. 266). Generelt er det for det som er gjennomgått, større støtte for at ulike interessegrupper er rettet inn mot å øke kunnskapsnivået ovenfor norsk petroleum. Her på en objektiv måte som gir rom for nyansene som er å finne i denne fortellingen, og som derfor ikke gir rom for at verken offentlige eller private aktører får særlig innvirkning på utformingen av utstillingen.

Det som derimot kommer frem gjennom fortellingen om teknologi og det som gjør at den har en sammenheng med fortellingen om konsekvensene, er at det blir lagt vekt på hvordan teknologi alene vil ha en viktig rolle ovenfor de utfordringene som har kommet som et resultat av olje- og gassnæringen. Optimismen som tydelig trer frem i utstillingen bygger videre på en fremtidstro, da i sammenheng med miljøaspektet. Igjen er det verdt å nevne museet i Chicago som Conn tar opp, ettersom petroleumsnæringen her verken tar opp forhold som angår utslipp, oljesøl eller klimaendringer (Conn, 2011, s. 502-503). Dette går direkte imot miljøaspektet slik NOM presenterer det, ettersom dette i større grad blir belyst, da også ovenfor hvilket ansvar de ulike aktørene har ovenfor næringen.

Miljøspørsmålet ved NOM i sammenheng med teknologiutviklingen, blir i større grad satt opp mot at det er mulig å få til endringer, ettersom historien har vist at Norge som industrinasjon, gjentatte ganger har vist vilje og engasjement for å tilpasse seg omstillinger i samfunnet samt utfordringer som næringen har stått ovenfor. Gjennom denne tolkningen blir Jensens modell ovenfor pragmatisk historieinteresse igjen av nytte, ettersom miljøproblematikken legger føringer for at Norges ansvar og rolle vil være til hjelp i en global sammenheng ettersom Norge har opparbeidet seg kunnskap innenfor feltet. Blant annet i forbindelse med gassrørnettverket som kobler plattformene og fastlands Europa sammen, blitt det vektlagt hvordan norsk gass kan erstatte mer forurensende kull og derigjennom bidra til et grønne skiftet. Videre spiller også CO2 lagring en viktig rolle ovenfor fremtidens utfordringer slik det ble presentert i sammenheng med LNG-anlegget på Melkøya på side 24. Dette har lenge vært et viktig mål for Norge, som også ble kommentert av Jens Stoltenberg i nyttårstalen i 2007:

Vår visjon er at vi innen 7 år skal få på plass den teknologien som gjør det mulig å rense utslipp av klimagasser. Det blir et viktig gjennombrudd for å få ned utslippene i Norge, og når vi lykkes tror jeg verden vil følge etter. Dette er et stort prosjekt for landet. Det er vår månelanding. Utslipp av klimagasser kjenner ingen landegrenser. Derfor kan heller ikke løsningene styres av landegrenser. (Stoltenberg, 2007)

Denne generelle optimismen om at det vil løse seg gjennom teknologien ble i første omgang noe knust ettersom det fremdeles er et felt det må jobbes mye med for at det skal fungere. Samtidig ble det også nylig klart hva slagordet til neste ONS-messe skal være. Denne messen var som nevnt innledningsvis, vesentlig for selve utgangspunktet for et oljemuseum i Stavanger. Stavanger Aftenblad viser da gjennom en nyhetsartikkel fra april 2019 at dette vil være «Together», i den forstand at aktører innenfor industrien sammen må jobbe for å bidra til å redde verden (Seglem, 2019).

4.4 Fortellingen om konsekvensene

I forlengelsen av at oljeselskapene skal sørge for en grønnere verden tar den siste delen av fortellingen om norsk petroleum for seg nettopp disse endringene som har kommet som et resultat av næringen. Samtidig er det en del av historien som er samtidsaktuell og som dermed ikke er avslutningen på denne fortellingen, men et punkt som leder inn mot en usikker fremtid, fordi denne fortellingen skjer fortløpende i tid. I den sammenheng er det verdt å bemerke seg BRUDD-prosjektet igjen, ettersom miljøaspektet er et lite, men samtidig et viktig punkt som samstemmer med den *problemorienterte* og *kritiske* delen av prosjektet. Det er derimot i liten grad mulig å anvende det andre hovedspørsmålet i sammenheng med BRUDD-prosjektet, som omhandler *vanskelige* og *marginaliserte historier*. Dette kan en vanskelig argumentere for er manglende ved utstillingen, ettersom det er tydelig at klima og miljøspørsmål har en naturlig plass i det som blir presentert i utstillingen.

Dette har en naturlig sammenheng med at klimadebatten, til tross for dens enorme betydning i dagens samfunn ikke er et nytt fenomen. Blant de tidligste norske bidragene i sammenheng med klimautfordringer som petroleumsnæringen medførte var en rapport kalt *Vår felles framtid*. Rapporten ble skrevet på vegne av FN med Gro Harlem Brundtland som leder for kommisjonen. Innad her ble de vedvarende problemene som fossile brennstoffer medførte, diskutert i forhold til hvilke konsekvenser det har for oss (Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987, s. 131).

Videre er det tydelig av klimaproblematikken innehar en naturlig forlengelse av fortellingen som blir presentert og er gjennomgående et fenomen som er viktig for å NOM å presentere. Her kan en trekke paralleller helt tilbake til årboken for 1990 hvor følgende ble lagt frem: «Tekniske, økonomiske og sosiale forandringer og konsekvenser av den nye industriegrenen skal kartlegges og presenteres på måter som tilfredsstillende alle interesserte grupper uansett alder» (Johnsen, 1991, s. 6). Det er med andre ord tydelig at miljøaksjonen alltid har spilt en rolle i det som blir vist frem. Både i det som blir uttalt men også ovenfor utstillingen slik den blir presentert i dag. Da først og fremst ved at det er satt av en egen stasjon dedikert til fenomenet samt mindre momenter ellers i utstillingen hvor dette blir lagt frem ovenfor publikum, deriblant i sammenheng med stasjonen som drøfter samfunnsendringer og utfordringer i samsvar med petroleumsnæringen. Dette må igjen settes i sammenheng med siste stortingsmelding på dette området som aktualiserer problemene industrien har for miljøet og som det har blitt argumentert for, har stortingsmeldinger som har hatt betydning for museet, aktivt hatt en rolle gjennom det NOM presenterer, ettersom de ønsker å være frempå.

Den norske regjeringen har gjennom Meld. St. 41 (2016-2017) lagt frem klimastrategien for 2030, hvor Norge skal arbeide for å oppfylle Parisforpliktelsene i samarbeid med EU (Klima- og miljødepartementet, 2017, s. 5). Innad her er det gjort anslag på at olje- og gassutvinningen alene utgjør den største utslippsposten, med i underkant av 28 prosent av Norges samlede utslipp (ibid., s. 35). Med andre ord spiller miljøaspektet en vesentlig rolle ovenfor petroleumsnæringens fortid, nåtid så vel som fremtid. Som det har blitt vist til, blir den teknologiske utviklingen vektlagt en sentral rolle ovenfor hvordan problemene vi står ovenfor i dag delvis kan løses gjennom prosessen som har foregått i næringene alene. Allikevel er ikke dette gjort på en måte som alene rettferdiggjør at petroleumsnæringen vil redde klimaet, ettersom det i større grad legges opp til at teknologi i samsvar med andre elementer som holdningsendringer innad i befolkningen vil være nøkkelen i en verden som stadig trenger mer energi. Til forskjell fra den delvis monologiske undertonen som teknologinnovasjon viser til, er det gjennom miljøaspektet, i større grad gjort på en dialogisk måte i utstillingen.

Ikke bare er dette et element som fremtrer ved museet og tilsvarende av den norske stat, men også ellers i samfunnet er det klare likhetstrekk på at dette er fundamentalt aspekt å formidle om. I likhet med slagordet «Together» som nevnt på side 45, viser de siste tre ONS-messene fra 2014, 2016 og 2018 respektivt til følgende temaer: «Changes», «Transition» og «Innovate» (ONS, 2019). Videre må det nevnes at selv om miljøaspektet blir tatt opp i NOM sin utstillingen, er måten det blir gjort på, like sentralt som at det blir gjort. Igjen er mulighetene for å tolke det som blir presentert et vesentlig poeng ovenfor utstillingen. Som nevnt fremgår NOM på dette området som et debattforum, som i seg selv er en gylden mulighet for fremme miljøsaken. Derimot innehar saksfeltet mye mindre konkret kunnskapsgrunnlag som besøkende kan ta i bruk, som i mindre grad skaper en kobling mellom besøkende og det som blir presentert. Dette står i kontrast til museets ellers åpne utforming, samt eksemplene gjennom de andre bærende elementene som i større grad gir innblikk i fortellingen om mennesker og teknologi.

Eksemplene som fremtrer i sammenheng med klima, er i større grad rettet mot at dette er et vedvarende problem som må tas tak i, uten at det forteller om de reelle konsekvensene av industrien eller vektlegging av store konkrete tiltak som kan iverksettes. Med andre ord blir det opp til publikum å selv heve stemmen i forhold til at det må gjøres tiltak, uten at det blir presentert god nok kunnskap som besøkende kan ha som utgangspunkt for denne debatten, slik det også ble poengtert ovenfor klimastasjonen. På denne måten fremtrer miljøaspektet som en nesten obligatorisk moment som må nevnes, på grunn av relevansen for fortellingen.

Et moment som derimot ikke blir presentert, men som har stor betydning for det norske samfunnet, og for fortellingen, er fiskerinæringen. Næringen er den tredje største eksportnæringen Norge har i dag etter nettopp olje og gass (Statistisk sentralbyrå, 2019). Dette er en næring som har lange tradisjoner i Norsk historie som det ble henvist til i sammenheng med hvordan Norge hadde lange maritime tradisjoner som nå ble omstrukturert. Ved at det da ikke blir inkludert som en del av miljøkonsekvensene, fremtrer næringen i større grad som et isolert saksfelt når det kommer til miljøaspektet, ved at næringen selv skal ordne opp i problemene som har oppstått uten at problemene i seg selv blir konkretisert. I forlengelsen av fiskerinæringen har spesielt konsekvensutredningen av LoVeSe (Lofoten, Vesterålen og Senja) skilt seg ut som et viktig saksfelt i nyere tid, uten at denne blir problematisert i utstillingen. Det skal samtidig nevnes at det var først i april i år at det ble vedtatt at AP gikk imot denne konsekvensutredningen (Stølen, 2019). Dette viser at endringer skjer raskt og det er begrensninger på hvor oppdatert NOM kan være. Samtidig er dette en sak som har vært aktuell lenge og som det har vært kjempet imot i over 30 år (Hauge, 2019).

Allikevel er det ikke store endringer som trengs for at konsekvensene i større grad skal bli presentert på en forståelig måte ovenfor publikum. Deriblant har forskning gjort av museet selv vist seg å være et viktig supplement til utstillingen ved at det trekker inn nye momenter som er viktige for historien. Som klimaforsker Marianne Nitter har vist til, er klima et vanskelig felt å inkorporere i museer og som er avhengig av mange fagfelt for å bli presentert på en god måte. Det trengs med andre ord mer substans for at det som blir presentert skal være forståelig som igjen skal speile helheten av denne næringen.

I den sammenheng viser blant annet det norske kartverket hvordan vannstanden vil øke, som følge av global oppvarming, som får direkte konsekvenser for vårt levesett. Gjennom en kartvisualisering blir det lagt ved at i verst tenkelig scenario vil hele NOM bli lagt under vann allerede i 2090 (Kartverket, 2019). Gjennom slike enkle bidrag blir det lettere å forstå seg på de reelle konsekvensene som utslipp medfører. Slike visualiseringer er allerede faste innslag i utstillingen, gjennom blant annet rørnettverket og spillefilmen og som har vist seg å være gode bidragsytere, for å forstå denne lille men samtidig komplekse historien som fortellingen om norsk petroleum er. Men samtidig er mye av grunnlaget allerede gjort i utstillingen gjennom det som blir presentert i de 26 stasjonene, men det trengs samtidig en utfylling. Spesielt på dette feltet for å anse NOM som nasjonalt senter for norsk olje- og gassvirksomhet, som forteller en helhetlig fortelling om norsk petroleum med en start, midtdel og foreløpig, ingen avslutning i sikte.

Kapittel 5 Konklusjon

Hva slags fortelling presenterer Norsk Oljemuseum om norsk petroleumshistorie i sin utstilling og på hvilken måte er denne fortellingen konstruert og presentert?

For å svare på problemstillingen har det vært et vesentlig poeng å trekke frem hvordan denne historien har blitt konstruert og på hvilket grunnlag den bygger opp en helhetlig fortelling. Det er samtidig gjennom arbeidet med å finne ut av hvilket grunnlag NOM bygger opp sin utstilling at det har blitt gjort de viktigste funnene som gjør at grunnlaget for den røde tråden først vil bli presentert. Det at NOM ble etablert i sammenheng med næringen har gjort at ulike aspekter har fulgt parallelt med utviklingen av industrien, som har ført til at det som blir presentert i dag er en solid historie som gir et innblikk i historien fra A til Å, fra dannelsen av hydrokarboner til en (foreløpig) sluttdel med opprettelsen av Equinor. Med andre ord er det nødvendig at det legges frem de ulike sidene av historien, ettersom det gjenspeiler realiteten.

Den røde tråden innad i dette mylderet av elementer, viser allikevel til en inndeling som tar for seg menneskene, teknologien og konsekvensene i sammenheng med næringen. Dette legger samtidig et grunnlag for at lykkeland betegnelsen ikke samstemmer med virkeligheten, ettersom lykkeland ikke representerer den helhetlige kulminasjonen av hendelser som har ført til en velstand uten like, ettersom de negative aspektene blir tydelig poengtert. Vektleggingen av de ulike aspektene i sammenheng med bruk av ulike former for læringsverktøy gir et solid grunnlag for innsikt i denne åpne fortellingen, som gjelder for samtlige av gruppene som besøker museet. Museet fremstår på den måten som en viktig institusjon for denne kunnskapen ovenfor lokale så vel som internasjonale besøkende som velger å ta turen innom.

Det er samtidig i sammenheng med å presentere en helhetlig historie at noe av problemet ligger og som har sammenheng med det tveeggete sverdet som de demokratiske verdiene i utstillingen bygger på og som viser til historiekulturen i denne fremstillingen. På den ene siden gir det et solid innblikk i historien og hvor det er tydelig at besøkende skal ta del i hvordan denne industrien videre skal utvikle seg. På den andre siden viser de samme verdiene til trekk som best kan sammenlignes med flertallets tyranni ovenfor hvordan denne fortellingen har blitt konstruert og det meningsgrunnlaget som trer frem gjennom det. Dette viser seg i sammenheng med hvordan historien brukes for å fremme ulike mål, noe som også angår museer. Ovenfor museer ble det som nevnt et viktig poeng å fremme nasjonsbyggingen for 200 år siden, i sammenheng med frigjørelsen, for å vise trekk som skulle gjenspeile det norske og derigjennom den norske identiteten som skilte seg fra både Danmark og Sverige.

200 år senere fremtrer demokratiske verdier som et likeverdig utgangspunkt som da blir brukt ovenfor hvordan historien om norsk petroleum skal blir presentert og som har likhetstrekk med kategoriinndelingen som White argumenterer for. I den forstand at det som blir presentert, tydelig er preget av verdier som helhetlig presenterer elementer som er høyt verdsatt i det norske samfunnet og som kommer frem i utstillingen. Dette er med å vise til at det ikke kun er i sammenheng med autoritære stater at historie blir brukt for å vise det som er ønskelig i samfunnet. Dette kommer av at også demokratiske stater, vektlegger sentrale verdier som gjennom konstruksjonen av historien blir presentert som sentrale elementer i vår fortelling. I dette tilfellet er NOM som institusjon, representant for den norske stat, som direkte vektlegger hvordan demokratiske verdier har vært avgjørende for utviklingen av petroleumsindustrien i Norge, som skal gjenspeile et helhetlig tankesett i samfunnet som også kommer frem gjennom stortingsmeldingene og læreplanene.

Samtidig skal det ikke utelukkes at måten det har blitt gjort på har hatt betydning for den suksessen som norsk petroleum har opplevd. Allikevel er det med å illustrere hvordan fortellingen blir konstruert for å fremme spesifikke formål. I denne omgang er det spesielt ovenfor norske besøkende at det blir fremmet elementer som skal vise hva vi står for og som er en del av det oss. Samtidig belyser dette ovenfor utenlandske turister, hvilke verdier vår historie er tuftet på og som er en del av identiteten og vårt kollektive minne, over egen fortid.

Det som blir presentert her viser samtidig viktigheten av å fremstille det samme emnet, med nye vinklinger, ettersom dette gir ny innsikt i den samme historien på måter som tidligere ikke har blitt adressert. Dette er også noe av grunnlaget for å skrive om historien slik den blir presentert ved Norsk Oljemuseum, ettersom historiografien ovenfor dette emnet i stor grad, har foregått på vegne av og for NOM, gjennom deres publikasjoner. Det arbeidet som har blitt gjort, har hatt stor betydning for forståelsen av hva som ligger til grunn for formidlingen, men i mindre grad på hvilket grunnlag dette er gjort på, foruten om å presentere en helhetlig historie. Ved at det her blir presentert en ny vinkling som direkte går inn på selve konstruksjonen av fortellingen, kan vi få mer innsikt i en historie som er vesentlig for det norske samfunnet i dag. En historie hvor det er sentralt, at skal bli formidlet på norske verdier. Denne fortellingen vil fortsatt inneha en viktig rolle fremover, nettopp på grunn av at dette er en fortelling som blir til underveis. Det er samtidig her at NOM gjør en viktig oppgave, gjennom å tilrettelegge for at besøkende skal ta del i denne historien og dens videre utvikling. Her er besøkendes stemme et viktig bidrag til hvordan denne fortellingen skal utvikle seg gjennom Norsk Oljemuseum, som en sokkel for mangfold og en plattform for debatt.

Kilder

Aftenbladet. (1974) Tanken om Oljemuseum interesserer museumsfolk. *Stavanger Aftenblad*, 7. september 1974, s. 3.

Stoltenberg, J. (2007) Transkribert av NTB. Statsminister Jens Stoltenbergs nyttårstale: -CO2-rensing vår månelanding. *Verdens Gang*, 3. januar 2007 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/dXq4O/statsminister-jens-stoltenbergs-nyttaarstale-co2-rensing-vaar-maanelanding>> [Lest 04.05.2019].

Litteraturliste

Avhandlinger

Aanestad, M. (2014) *En analyse av fire norske museers krigshistoriske utstillinger*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger.

Lundström, B. (2004) *Historiens roll i det moderna företaget. Ericsson och det förflutna*. Doktorgradsavhandling, Stockholm, Kungl. Tekniska Högskolan.

Aviser

Kleve, M. (2018) Stilig, storslagent og selvgodt om det norske oljeeventyret. *Dagbladet*, 25. oktober 2018 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.dagbladet.no/kultur/stilig-storslagent-og-selvgodt-om-det-norske-oljeeventyret/70337474>> [Lest 17.01.2019].

Seglem, E. (2019) ONS 2020-slagordet er klart. *Stavanger Aftenblad*, 25. april 2019 [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/VbgMJ4/ONS-2020-slagordet-er-klart?fbclid=IwAR17PICsrVwwli0xXOJLmqX3VP9gMF4qcTCXyOhE_106LNbLetA6D4eP0hY> [Lest 04.05.2019].

Stølen, H. O. (2019) Fiskerne i nord er fornøyde med Aps helomvending. *Aftenposten*, 6. april 2019 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/AdrykM/Fiskerne-i-nord-er-fornoyde-med-Aps-helomvending>> [Lest 04.05.2019].

Bøker

Ambrose, T og Paine, C. (1993) *Museum Basics*. London og New York, Routledge og ICOM.

Benjamin, W. (1969) *The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*. I: Arendt, H. red. *Illuminations*. New York, Schocken Books, s. 1-26.

- Bøe, J. B. (2005) *Bildene av fortiden: Historiedidaktikk og historiebevissthet*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.
- Bøe, J. B. og Knutsen, K. (2013) *Innføring i historiebruk*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Cockcroft, R. et al. (2014) *Persuading People – An Introduction to Rhetoric*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- Conn, S. (2010) *Do Museums Still Need Objects?* Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- Conn, S. (2011) Science Museums and the Culture Wars. I: Macdonald, S. red. *A Companion to Museum Studies*. West Sussex, Wiley-Blackwell, s. 494-508.
- Doordan, D. P. (2002) *Twentieth-Century Architecture*. Michigan, Prentice Hall og H. N. Abrams.
- Eriksen, A. (2009) *Museum – En kulturhistorie*. Oslo, Pax Forlag.
- Eriksen, A. (2010) Fra stevneplass til dialoginstitusjon. Norske kulturhistoriske museer 1950-2010. I: Amundsen, A. B og Rogan, B. red. *Samling og museum – Kapitler av museenes historie, praksis og ideologi*. Oslo, Novus forlag, s. 61-75.
- Fitjar, R. D. (2010) *The Rise of Regionalism: Causes of Regional Mobilization in Western Europe*. Abingdon og New York, Routledge.
- Foucault, M. (1996) *Tingenes orden – en arkeologisk undersøkelse av vitenskapene om mennesket*. Oslo, Aventura.
- Fuglestad, N. H (1999) Norsk oljemuseum som møteplass – Et liv etter åpningen? I: *Norsk Oljemuseum årbok 1998*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 79-85.
- Fuglestad, N. H. (2001) Mellom visjon og akkumulasjon – et skråblikk på norsk oljepolitikk mellom 1973 og 2001. I: *Norsk Oljemuseum årbok 2000*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 14-35.
- Gjerde, K. Ø. (2001) Kvinner i Oljeindustrien – et bakteppe for utstillingen «Jenter i oljå». I: *Norsk Oljemuseum årbok 2000*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 68-77.
- Gjerde, K. Ø. (2007) Norsk Oljemuseum 25 år! I: *Norsk Oljemuseum årbok 2006*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 13-26.

- Grove, K. og Heiret, J. (2013) Fortid og form. Forteljingar om norsk arbeidslivshistorie. I: Heiret, J. Ryymin, T og Skålevåg, S. A. red. *Fortid fortalt – Norsk historieskriving etter 1970*. Oslo, Pax forlag, s. 176-206.
- Gunnarsjaa, A. (1999) *Arkitekturleksikon*. Oslo, Abstrakt forlag.
- Haaland, A. og Nordvik, H. (1988) Stavangerindustriens struktur og utvikling. I: Danielsen, R. red. *Stavanger mellom sild og olje : hermetikkbyen 1900-1940. 1*. Stavanger, Dreyer bok, s. 49-167.
- Halbwachs, M. (1992) The localization of Memories. I: Coser, L. A. *On collective memory*. Chicago og London, The University of Chicago Press, s. 52-53.
- Halbwachs, M. (1992) Conclusion. I: Coser, L. A. *On collective memory*. Chicago og London, The University of Chicago Press, s. 167-189.
- Hanisch, T. J. (1992) Forhandlingene om norsk oljepolitikk 1962-1965. I: Hanisch, T. J. og Nerheim, G. red. *Norsk oljehistorie – fra vantro til overmot? Bind 1*. Oslo, Norsk petroleumforening leseselskapet, s. 11-74.
- Hanisch, T. J. (1992) Politikk, forvaltning og forretning – etableringen av oljedirektoratet og Statoil. I: Hanisch, T. J. og Nerheim, G. red. *Norsk oljehistorie – fra vantro til overmot? Bind 1*. Oslo, Norsk petroleumforening leseselskapet, s. 265-333.
- Hein, G. E. (1998) *Learning in the Museum*. Abingdon, Routledge.
- Heiret, J. Ryymin, T. og Skålevåg, S. A. (2013) Innledning. I: Heiret, J. Ryymin, T. og Skålevåg, S. A. red. *Fortid fortalt – Norsk historieskriving etter 1970*. Oslo, Pax forlag, s. 8-34.
- Hooper-Greenhill, E. (2011) Studying visitors. I: Macdonald, S. red. *A Companion to Museum Studies*. West Sussex, Wiley-Blackwell, s. 362-376.
- Imsen, G. (2014) *Elevens verden – innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Jensen, B. E. (2006) *Historie – livsverden og fag*. København, Gyldendal.
- Johannesen, G. M. (2002) Museet som teknologiklekkeri? I: *Norsk Oljemuseum årbok 2001*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 43-51.

- Johnsen, J. (1991) Hva er Norsk Oljemuseum? I: Norsk Oljemuseum årbok 1990. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 6-13.
- Johnsen, J. G. og Vaage, E. (1999) Nærmere Nordsjøen kommer du ikke! I: *Norsk Oljemuseum årbok 1998*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 73-78.
- Kjeldstadli, K. (1999) *Fortida er ikke hva den en gang var – En innføring i historiefaget*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Krogh, F. E. (2002) «Stavanger er stedet» - oljebyen 1972-2002. I: *Norsk Oljemuseum årbok 2001*, s. 5-6.
- Kvande, L. og Naastad, N. (2016) *Hva skal vi med historie? Historiedidaktikk i teori og praksis*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Larsen, E. (2013) Kvinne- og kjønnshistoriens fortellinger. I: Heiret, J. Ryymin, T. og Skålevåg, S. A. red. *Fortalt fortid – Norsk historieskriving etter 1970*. Oslo, Pax forlag, s. 148-175.
- Latour, B. (2005) From Realpolitik to Dingpolitik or How to Make Things Public. I: Latour, B. red. *Making Things Public – Atmospheres of Democracy*. Karlsruhe og Massachusetts, Center for Art and Media og The MIT Press, s. 14-43.
- Lie, M. (2010) Tingenes kjønn. En utstilling av gjenstander og teknologi. I: Amundsen, A. B. og Rogan, B. red. *Samling og museum – Kapitler av museenes historie, praksis og ideologi*. Oslo, Novus Forlag, s. 151-165.
- Lillejord, S. (2015) Læring som en praksis vi deltar i. I: Lillejord, S. et al. red. *Livet i skolen I – Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Undervisning og læring*. Bergen, Fagbokforlaget.
- Lund, E. (2011) *Historiedidaktikk – en håndbok for studenter og lærere*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Maurstad, A. og Hauan, M. A. (2012) Universitetsmuseenes gjøren. I: Maurstad, A. og Hauan, M. A. red. *Museologi på norsk – Universitetsmuseenes gjøren*. Trondheim, Akademika forlag, s. 13-31.
- Mauss, M. (1995) *Gaven: utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn*. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag.

- Meek, K. (2000) Utstillingene på Norsk Oljemuseum. I: *Norsk Oljemuseum årbok 1999*. Stavanger, Norsk Oljemuseum s. 63-69.
- Melve, L. (2010) *Historie - Historieskriving fra antikken til i dag*. Oslo, Dreyers forlag.
- Nerheim, G. (1992) I teknologiens grenseland. I: Hanisch, T. J og Nerheim, G. red. *Norsk oljehistorie – fra vantro til overmot? Bind 1*. Oslo, Norsk petroleumsforening leseselskapet, s. 187-263.
- Nitter, M. (2012) Tverrfaglig formidling av klimarelaterte problemstillinger. I: Maurstad, A. og Hauan, M. A. red. *Museologi på norsk – Universitetsmuseenes gjøren*. Trondheim, Akademika forlag, s. 105-122.
- Nora, P. (1996) Preface to English Language Edition: From Lieux de Memoire to Realms of Memory. I: *Realms of Memory*. Columbia University Press, New York.
- Norsk Oljemuseum. (2017) *Årsmelding 2017*. I: Norsk Oljemuseum årbok 2017. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 101-113.
- Norsk Oljemuseum. (2017) *Takk til våre sponsorer*. Stavanger, Norsk Oljemuseum, s. 131.
- Rugoff, R. (2006) You talking to me? On curating group shows that give you a chance to join the group. I: Marincola, P. red. *What makes a great exhibition?* Philadelphia, The Pew Center for Arts and Heritage, s. 44-51.
- Schaffner, I. (2006) Wall tekst. I: Marincola, P. red. *What makes a great exhibition?* Philadelphia, The Pew Center for Arts and Heritage, s. 154-167.
- Smith-Solbakken, M. og Ryggvik, H. (1997) *Norsk Oljehistorie – Blod, svette og tårer bind 3*. Oslo, Notam Gyldendal.
- Stugu, O. S. (2008) *Historie i bruk*. Oslo, Det Norske Samlaget.
- Stugu, O. S. (2012) *Norsk Historie – etter 1905*. Oslo, Det Norske Samlaget.
- Thue, L. (2003) *For egen kraft – kraftkommunene og det norske kraftregimet 1887-2003*. Oslo, Abstrakt forlag.
- Utne, B. S. (1988) Industribyen tar form. I: Danielsen, R. *Stavanger mellom sild og olje : hermetikkbyen 1900-1940*. 1. Stavanger, Dreyer bok, s. 13-47.

Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987) *Vår felles framtid*. Oslo, Tiden norsk forlag.

Vest-Agder Fylkesmuseum. (2000) *Sjøfartsbyen Kristiansand – Sjøfartsutstillingen ved Vest-Agder Fylkesmuseum. The Maritime Exhibition at Vest-Agder County Museum*. Kristiansand, Vest-Agder Fylkesmuseum.

White, H. (2014) *Metahistory – The historical imagination in nineteenth-century Europe*. Baltimore, The Johns Hopkins University Press.

Internett

Ekeland, A. (2016) *Sysselsatte i petroleumsnæringene og relaterte næringer*. Rapport 2017/27. Oslo/Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/attachment/321823?ts=15e74e74860> [Lest 20.03.2019].

Hauge, F. (06.04.2019) *Vendepunktet vi har kjempet for*. [Internett]. Bellona. Tilgjengelig fra: <https://bellona.no/nyheter/olje-og-gass/2019-04-vendepunktet-vi-har-kjempet-for> [Lest 04.05.2019].

Hungnes, H. (2017) *Færre sysselsatte knyttet til petroleumsnæringen*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/faerre-sysselsatte-knyttet-til-petroleumsnaeringen> [Lest 22.02.2019].

Hvite busser. (2019) *Om hvite busser* [Internett]. Hvite busser. Tilgjengelig fra: <http://www.hvitebusser.no/om-hvite-busser/> [Lest 09.04.2019].

Kartverket. (2019) *Se havnivå i kart*. Kartverket. Tilgjengelig fra: <https://kartverket.no/sehavniva/se-havniva-i-kart/?activeLayers=Stasjoner&zoom=18&center=-31863,6574043&locationId=15136&aar=2090&margin=0&code=200YMAX> [Lest 20.03.2019].

Norsk Oljemuseum. (2003). *Vedtekter* [Internett]. Norsk Oljemuseum. Tilgjengelig fra: <https://www.norskolje.museum.no/om-museet/organisasjon-og-medarbeidere/vedtekter-for-norsk-oljemuseum/> [Lest 01.05.2019].

Norsk Oljemuseum. (2015). *Ny kart over utstillinger*. [Internett]. Norsk Oljemuseum. Tilgjengelig fra: <https://www.norskolje.museum.no/forside/ny/> [Lest 01.05.2019].

Norsk Oljemuseum. (2016). *Forskningsplan – Norsk Oljemuseum 2016-2020* [Internett].

Norsk Oljemuseum. Tilgjengelig fra: <<https://www.norskolje.museum.no/wp-content/uploads/2017/01/Forskningsplan-Norsk-Oljemuseum-2016-20.pdf>> [Lest 15.01.2019].

Norsk Oljemuseum. (2019) *Industriminne Draugen* [Internett]. Norsk Oljemuseum. Tilgjengelig fra: <<https://draugen.industriminne.no/>> [Lest 22.02.2019].

Norsk Oljemuseum. (u. å.) *Årbok* [Internett]. Norsk Oljemuseum. Tilgjengelig fra: <<https://www.norskolje.museum.no/forside/kunnskap/publikasjoner/arbok/>> [Lest 18.01.2019].

Norsk ICOM. (28. August 2003) *Vedtekter* [Internett], Norsk ICOM. Tilgjengelig fra: <<http://norskicom.no/hva-er-icom/vedtekter/>> [Lest 15.01.2019].

ONS. (2019) *ONS facts and figures*. [Internett], ONS. Tilgjengelig fra: <<https://www.ons.no/about/facts-and-figures/>> [Lest 17.01.2019].

Oljefondet. (2019) *Oljefondets markedsverdi* [Internett]. Oljefondet. Tilgjengelig fra: <<https://www.nbim.no/no/>> [Lest 16.01.2019].

Statistisk sentralbyrå. (2019) *Fakta om norsk næringsliv* [Internett]. Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside/norsk-naeringsliv>> [Lest 16.01.2019].

Offentlige dokumenter

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2016) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.

Tilgjengelig fra: <https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf> [Lest 31.01.2019].

Kulturdepartementet. (1999) *Kjelder til kunnskap og oppleving – Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet*. St. meld. nr. 22 (1999-2000). Oslo, Kulturdepartementet. Tilgjengelig fra:

<<https://www.regjeringen.no/contentassets/096421a48f5a41198dfe43a588e240f7/no/pdfa/stm199920000022000dddpdfa.pdf>> [Lest 15.01.2019].

Kultur- og kirke departementet. (2009) *Framtidas museum – Forvaltning, forskning, formidling, fornying*. Meld. St. 49 2008-2009. Oslo, Kultur- og kirke departementet. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-49-2008-2009-/id573654/sec1>> [Lest 15.01.2019].

Klima- og miljødepartementet. (2017) *Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid*. Meld. St. 41 2016-2017. Oslo, Klima- og miljødepartementet. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/7d3c209f821248da8d4727713ab9619c/no/pdfs/stm201620170041000dddpdfs.pdf>> [Lest 31.01.2019].

Kulturdepartementet. (2018) *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida*. Meld. St. 8 2018-2019. Oslo, Kulturdepartementet. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/9778c28ab1014b789bbb3de0e25e0d85/nno/pdfs/stm201820190008000dddpdfs.pdf>> [Lest 31.01.2019].

*Kulturdepartementet. (2018) *Prop. 1 S (2018-2019) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Oslo, Kulturdepartementet. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/ee707dbbc9c74163a18e51d81515802d/no/pdfs/prp201820190001kudddpdfs.pdf>> [Lest 17.04.2019].

Utdanningsdirektoratet. (2013) *Læreplan i samfunnsfag*. SAF1-03 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Kompetansemaal/kompetansemaal-etter-10.-arssteget>> [Lest 13.02.2019].

Utdanningsdirektoratet. (2018) *Overordnet del av læreplanverket*. Oslo, Utdanningsdirektoratet. Tilgjengelig fra: <<file:///C:/Users/Bruker/Downloads/overordnet-del.pdf>> [Lest 07.03.2019].

Tidsskrift og vitenskapelige artikler

Andersen, et al. (2007) The Nordic Model – Embracing globalization and sharing risks. *The Research Institute of the Finnish Economy* [Internett], s. 11-44. Tilgjengelig fra: <<https://economics.mit.edu/files/5726>> [Lest 12.04.2019].

Bangstad, T. R. (2017) Verdens speil og tingenes gravsted om metaforbruk og «gjøren» i museologien. *Nordisk Museologi* [Internett], 3 (2), s. 60-76. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/file/pdf/67029996/verdens_speil_og_tingenes_gravsted_om_metaforbruk_og_gjoer.pdf> [Lest 22.02.2019].

- Beitman, B. D. (2009) Brains Seek Patterns in Coincidences. *Psychiatric Annals* [Internett], 39 (5), s. 255-264. Tilgjengelig fra: <<https://drjudithorloff.com/main/wp-content/uploads/2017/09/Psychiatric-Annals-Brains-Seek-Patterns.pdf>> [Lest 13.02.2019].
- Brenna, B. (2018) Museums and museologies in Norway. *Nordisk Museologi* [Internett], 1, s. 111-118. Tilgjengelig fra: <[file:///C:/Users/Bruker/Downloads/6403-19024-1-SM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Bruker/Downloads/6403-19024-1-SM%20(1).pdf)> [Lest 21.01.2019].
- Dølvik, J. E. (2013) *Grunnpilarene i de nordiske modellene*. Fafo-rapport nr. 13/13. Oslo, Fafo. Tilgjengelig fra: <<https://www.fafo.no/images/pub/2013/20303.pdf>> [Lest 03.05.2019].
- Eriksson, H. M. (2004) Museumsarkitektur – En studie av nyere museumsbygg. *ABM-skrift* [Internett], nr. 7, s. 8-37. Tilgjengelig fra: <<https://www.kulturradet.no/documents/10157/fd39fb8d-f590-47cf-adc1-2ebb8ab88eae>> [Lest 19.04.2019].
- Fulsås, N. (2005) Historie og forteljing. *Nytt Norsk Tidsskrift* [Internett], 22 (3), s. 287-300. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/file/pdf/33208805/historie_og_forteljing.pdf> [Lest 17.04.2019].
- Holmesland, H. Slettvåg, S. og Frøyland, M. (2006) Litt om prosjektet BRUDD. *ABM-skrift* [Internett], nr.26, s. 6-17. Tilgjengelig fra: <<https://www.nb.no/items/57a29d22ee0f6ade6ff5bc24e2a82fb6?page=1&searchText=ABM>> [Lest 24.01.2019].
- Hylland, O. M. (2017) Museenes samfunnsrolle – et kritisk perspektiv. *Norsk museumstidsskrift*. [Internett], 2 (3), s. 77-91. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/file/pdf/67030008/museenes_samfunnsrolle_et_kritisk_perspektiv.pdf> [Lest 17.01.2019].
- Kverndokk, K. (2005) «Eg veit eg burde grine, alle dei andre grin jo.» Skoleelevers møte med Auschwitz; mellom forventninger og erfaringer. *Tidsskrift for kulturforskning* [Internett], 4 (4), s. 21-36. Tilgjengelig fra: <https://www.academia.edu/17529397/Eg_veit_eg_burde_grine_alle_dei_andre_grin_jo_Skoleelevers_m%C3%B8te_med_Auschwitz_mellom_forventninger_og_erfaringer> [Lest 15.03.2019].

Stead, N. (2000) The Ruins of History: Allegories of Destruction in Daniel Libeskind`s Jewish Museum. *Open Museums Journal* [Internett], s. 1-12. Tilgjengelig fra: <https://naomistead.files.wordpress.com/2008/09/stead_ruins_of_history_2000.pdf> [Lest 17.01.2019].

Storaas, F. (1999) Under Afrikas himmel. Hvorfor drive kvinneforskning i museene? *Bergen, Bergen Museums skrifter*, nr.8, s. 19-23. Tilgjengelig fra: <<https://www.nb.no/items/c26206d0305424dc7d4c1680812bd1ee?page=23&searchText=perlov>> [Lest 01.03.2019].

Stradling, R. (2003) Multiperspectivity in history teaching: a guide for teachers. *Council of Europe*, s. 1-64. Tilgjengelig fra: <<https://rm.coe.int/1680493c9e>> [Lest 10.04.2018].